

1886.

2. num.

AUSZRA.

LAIKRAŠTIS ISZLEIDŽIAMAS LIETUVOS MYLETOJU.

KETVIRTAS METAS.

Įtampa:

	Laiszkas.
1) <i>J. Bs.</i> Kulti — trypti	33
2) <i>Zoryna Gr.</i> Baltoji motyna, eilės	39
3) <i>K.</i> Ka vienas žmogus ištėngia	42
4) <i>T. Linkis.</i> Trys mislės, daina su alasu	45
5) <i>Prascziokėlis.</i> Keli žodžiai apie auginimą	46
6) Gromata Szimkievyczios iki Dijonyzo Pószkos	49
7) <i>Pranys Mlecziauckas.</i> Dūnos jieszkoczei	51
8) <i>?</i> Audra, eilės	57
9) <i>V. V.</i> Bėda	57
10) Isz Lietuvos	59
11) <i>Bruažis.</i> Išiusta	62
12) <i>M.</i> Skliapūse Stepono bažnyczios Viennoje	63
13) Gromatnyczia	64
14) Užpraszymas	64
15) Kvita	64

TILŽEJE.

KASZTA IR SPAUDA MIKSZO SPAUSTUVES.

1881. Lietuviškųjų knygų sąrašas

LIETUVIŠKŲ KNYGŲ SĄRAŠAS

LIETUVIŠKŲ KNYGŲ SĄRAŠAS

1. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

2. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

3. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

4. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

5. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

6. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

7. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

8. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

9. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

10. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

11. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

12. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

13. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

14. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

15. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

16. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

17. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

18. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

19. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

20. Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m. (Lietuviškųjų knygų sąrašas, 1881 m.)

Nikšėnu Jurgis.

AUSRA

1. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

2. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

3. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

4. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

5. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

6. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

7. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

8. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

9. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

10. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

11. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

12. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

13. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

14. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

15. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

16. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

17. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

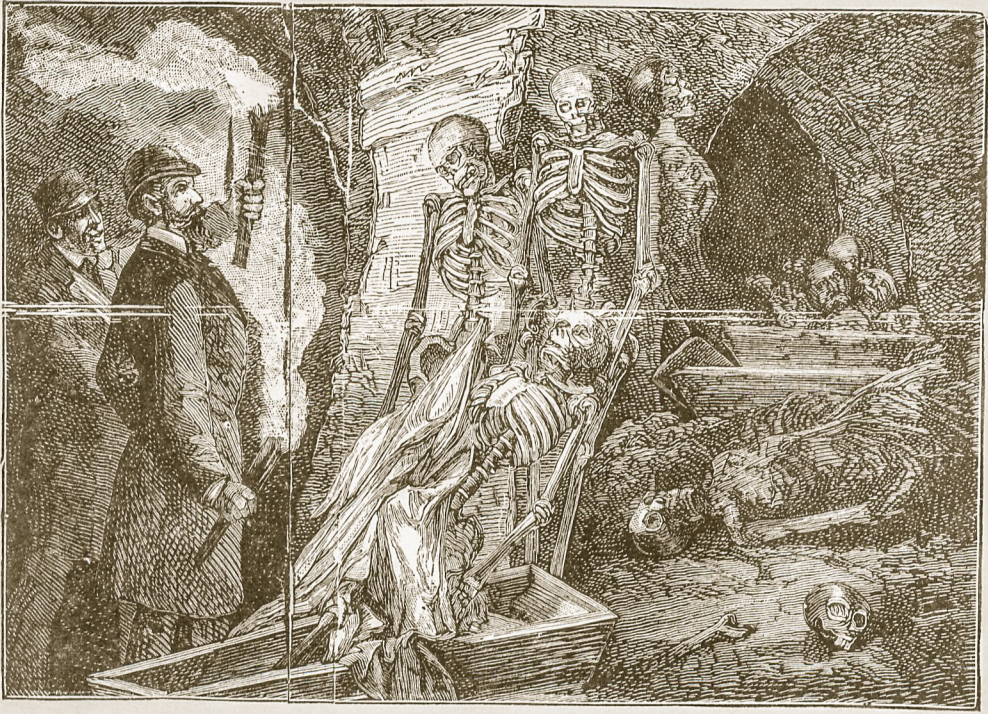
18. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

19. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

20. Ausra, 1881 m. (Ausra, 1881 m.)

Skliapūse Stepono ba

bažnyčios Viennoje.

Kulti — trypti.

Lietuvoje — czion kalbu apie Suvalku rėdybą, geriausei man pažiŕstamą — žmonės szendien javus „kulia“ klūnuse ant klojimu su spragilais. Seniaus, rasztams liudyjant ir dar žmonėms atsimenant, prie klūnu turėta įpatingas „jaujas“, kuriose ant įtaisytu karcziu javai budavę sukraunami ir džiovinami, kad lengviaus kultusi. Javu kulimas su spragilais pas Lietuvius yra jau labai senas, nės klūnus musu kraszte minavoja ketvirtame szimtmetyje, Kristui negimus, keliauninkas *Putėjas*; jis sako: „Kadangi netur jie skaidrios padangės (saulės), javus dideliuse klūnuse (*ἐν οἴχοις*) kulia, suneszdami jūsna varpas (= pėdas); nėsa klojimai (ant plyno lauko) nepritinka dēl nesaulėto ir lylingo aro“ (*διὰ τὸ ἀνήλιον καὶ τοὺς ὄμβρους*)¹).

Seniau Suvalku rėdybos Lietuvei pažinojė ir kitą javu valymo budą. Dar mano a. a. tėvas pasakojo, „senovėje“ ne visus javus kulę, bet įpaczei tūs, isz kuriu kulių darydavę — taigi rugius bei purus — ir tai tik tiek, kiek dēl kulių stogu dengimui reikėjė. Miežius, sako, „trypė“, t. e. kojomis mindžiojė. Ant kiemo ar laukuse įtaisydavę įpatingą „tryptą“, t. e. iszlygintą apskriczei plotą žemės iszmuszdavę ir iszdžiovindavę ant saulės. Ant trypto (klojimo) suklojė javus, paciliumi sukinkytus arklius užleizdavę ir tie, aplink varomi, kojomis javus trypė. Turėjė dar ir įpatingą dēl trypimo padarą — tulas roges su įkinkomais arkleis; ant tu rogiu dėdavę akmenis ir jomis, aplinkui valkiodami, sumaldavę sziaudus.

Ar toks trypimo budas kur nors Suvalku rėd. ir Niamuno sziaurėje iki sziol užsilaiķė, nežinau; tik pas Latvius, kiek numanau, ir szendien javus dar trypia, nėsa d-ras Fr. Kruse 1846 m. iszleistoje knigoje²) sako, jog Latvijoje „javai *orientalizku* (ry-

1) *Strabon.* Geograph. IV, 5. 7.; slg. *Auszra.* 1885 lk. 108. — 2) *Urgeschichte des estnischen volksstammes und der kaiserlich russischen ostseeprovinzen Liv-, Est-, und Curland.* Moskau 1846. S. 54.

tēnizsku) budu, arkliams mindžiojant, izstrypiami yra, prieg tam arklei ūdegomis vienas su kitu suriszami, ir sziaudai suvis į smulkmenas (spreu) sumyniojami, taip jog žiemą gali kaipo paszaras suvartoti tapti. To dėl — sako jis — randasi Kuronu kampe (Kurland) mažai sziaudiniu stogu.“

Didei akyvu daigtu dėl musu galētu buti dasekus ir iszgvidenus klausimą, iz kur-gi atsirado ir atsirasti turėjo pas Lietuvius *rytēnizskas* javu trypimo budas?

Tokiam klausinui ne sunku butu atsakymą suteikti ir sziam pritarimą skaitytojaus laimėti, jei mes neužmirszime, jog Lietuvir prosenei į szios dienos žemes, iz *rytu ir pietu* szalies persikeldami, atėję. Mažojoje Azijoje ir ant viso Balkanu pusiausalisio — iz kur, kaip asz sakau, musu prosenei iszsikraustė — dar ir szendien visur ir perdēm tik vienu-vienam javu trypinimą randame. Turkai, Graikai, Serbai, Rumunai, apgyvendami senovės lietuviszku gencziu žemes, visus javus su arkleis, bubaleis, galvijais trypia, klūnu ir kulimo nepažindami. O jog ir Lietuviu sentėvei, mažojoje Azijoje ir ant Balkanu pusiausalisio gyvendami senovėje, savo javus tūmet trypę, mes turime gana svarbų dokumentą, nurodantį ir ant gilios trypimo senatvės.

Homėro dainose apie iszpustyjimą Ilionos pilies (Ἴλιον -ονος)³⁾ apraszyme kovu *padukusio Akiliaus*⁴⁾ (ποδῶκος Ἀχιλλεύς) su lietuviszkais (trakiszkais) Trajėnais, tarp kuriu ir vienas Trakas, vardu Rigmās (Ῥίγμος), jo ranka nužavintas tapęs, tarp kitu dalyku, mes randame paminėtą ir javu trypinimą:

ὥς δ' ὅτε τις ζεύξη βοας ἄρσενας εὐρυμετώπους
τριβέμεναι κατ' λευκὸν εὐκτιμένην ἐν ἄλωϊ,
ρίμφα τε λέπτ' ἐγένοντο βοῶν ὑπὸ πόσσ' ἐριμύκων.⁵⁾

3) Pilis gavusi vardą nū *Ilios* (Ἴλος); szendien Lietuvoje turime pravarde: *Yla, Ylakis, Ylaitis* ir k. Iz Ilionos (Azijoje) ateivei Lietuvoje įsteigę *Ylionu* kaimą, Žyžmariu valst., Kauno gub.; XIV szimtmet. vokiszki rasztai minavoja dar kaimą *Iliendorf*, regis ne toli nūg Druskininku (slg. *Scriptores rer. prussic. T. II, p. 701*); *Ylos* kaimas randasi pas Raduszkavyczius, Minszkio gub. (Minsk); k. *Ylis-kiu*, Vėlavos pav., Karaliaucziaus rėd.; *Ylininkai*, Samu kampe (Sanland), *Ylingi*, Vero pav., Lybu kampe (Livland).

4) *Ποδῶκος* — yra iszguldomas: „greitas“ neva nū *ποῦς, ποδός* = pėda: jog tas žodis yra suambrytas iz liet. „padukęs“, aiszkei mums rodo veikalai Akiliaus, kaip jūs apraszomus Iliadoje (I. 146. 178; XXI. 1 sek., 308. 549) randame. *Ἀχιλλεύς* nū liet. „akylas“.

5) *Ilios* XX. 495—7: „tartum jai kas jungon įjungtu jauczius platkakeczius dėl trypimo baltu miežiu ant dailei padaryto klojimo; veik (jie) į smulkmenas pavirsta jaucziau garsei mykiancziau trypiami“.

Dar akyvesnis dėl musu yra vardas to labdario, kursai iszmokino pirmus žmones javus trypti, ir tos pasakos apie javu sėjimo įvedimą, kuriose mes ne vieną grynai lietuviszką vardą atrandame.

Pagal senovės lietuviszkas pasakas — graikiszkušė rasztūse užsilikusias — dievas *Korónes* (*Κρόνος*)⁶⁾ su savo paczia *Rėja* (*Ρεία*, nū žod. *reju* = „rėkiu“, „verkiu“)⁷⁾ turėjęs tris dukteris: *Žestį* (*Ἑστία*)⁸⁾ — dievę namu kakalio, *Žerę* (*Ἥρα*)⁹⁾ — oro ir *Žemelę* (*Σεμέλη*)¹⁰⁾ — žemės. Szita *Žemelė*, arba pagal senprusiszką isztarimą *Semelė*, vėlesniame laike graikiszškai *Demeter* vadinama, suteikdavusi žemei vaisius ir augmenis, maitinusi žmones ir gyvūlius. Nū *Dievo* (džukiszškai *Džiev's*, *Džev's* į graikiszką *Zeus* pavirto) *Žemelė* sulaukusi dukrą *Kórą* (*Κόρη*), kurią Graikai *Persephone*, Rymėnai *Proserpina* vadina. Korai ugterėjus ir kartą ant pievos bepupūlaujant, jau, sako, pastvėręs pragaro dievas, *Vaidas* (*Αἴδης*, *Αἰδης*, *Αἴδης*)¹¹⁾.

Didei nusiminusi motyna sunkiausiam liūdnume su nenuoramintina szirdimi per ilgą laiką jieszko pragaiszusios dukters — bet veltui. Atsiskyrusi nū dievu draugystės, alkana ir trokštant, tik vilties gaivinama, keliauja *Žemelė* isz szalies į szalį, tikėdamasi dukrą surasti. Nerimasties vejama užėina ji ir į pilį *Saisariu* — vėliaus *Eleusis* vadinamą — Atikėje (*Ἀττικὴ* Graikijoje), kuri tūmet dar *Mopsopia* vadinosi, regimai nū vardo karaliaus

6) Jog *Κρόνος* isz *korónans* nū *koriju*, *korónu* suambrytas, galima aiszkei persiliudyti isz apraszymo Iliadoje XI, 27, 52. 78 sek.; XXIV, 527 sek.

7) *Kurts* (allgem. mythologie. Leipzig 1869) apie *Rėja* sako (l. 132): „so ist Rhea überhaupt eine Freundin des Waldgebirges und hallender schluchten, wo sie sich der heulenden wölfe und brüllenden löwen freut, wenn sie mit ihren dienern, den Kureten, unter paukenschlägen und hörnerschall hindurchzieht.“

8) *Ἑστία* — nū *žesti* — „szildyti“, „szviesti“; jog czion (spirit. asper) reikia kaip ž isztarti, numanyti galima ir isz: *ὄρεάω* = žuriu, *ἑρπύς* — žėrėjas (kunigas) ir t. l. Apie *žesti* Žemaitijoje pasakas tur surinkęs Veckenstedt'as (die mythen, sagen etc. bd. I 167, 234. 235).

9) *Ἥρα* — nū „žeriu“, „žerėti“; nū to pat žodžio pacina ir *ἦρας* lyg žėrins (halbgott, held).

10) Nū „žemė“, senprusiszškai „seme“.

11) Nū liet. „vaidytiesi“, „vaidyti“; jog žodyje *Αἴδης*, spiritus asper tur isztariamas buti kaipo *v* matoma ir isz: *εἶδος* = veidas, *ἐλάσσω* — veliu, *ἔλκω* — velku, *εἷς*, *ἑνός* — vienas, vardas szalies *ἡ Ἐρχαρία* — Velrkāna (slg. liet. „vilkas“); *ἑσπέρα* — rymisk. vesper (vakaras) ir t. t.

Mópso (*Móψος*), kurio vienvardžei dar ir szendien Lietuvoje yra¹²⁾, ir buvo lietuviszku Traku apgyventa¹³⁾. Czion atvykusi, ji, sako, atsisėdusi pas krynį (szaltinį) ant akmens ir pasivertusi į seną moteriszkę. Taip ją besėdint atradę dukters karaliaus *Kelėjo* (*Κελίος*), vieszpatavusio tūmet Saisariūse. Pasisakiusi, isz kur einanti, ji pasigyrė norinti karaliaus dvarona į aukles eiti. Karaliaus dukters atsiliepė, jog ju tėvui ir motynai *Metaneirai* labai molonu butu dėl jauniausiojo kudikio gerą auklę atradus. Senolė linkterėjusi dar galvona prisizadėjo tarnauti, o karaliaus dukters, neszdamos žalvariniūse kibirūse vandenį namon link nuėjo. *Metaneira* iszgidrusi apie senolę liepė ją saviępi paszaukti. Senolė slenksti peržengdama pakajaus, kur karalėnė ant keliu sunų *Demoponą* laikydama sėdėjo, dasilytėjo su galva lubas ir tū isz jos szviesybė suspindėjo. Visi dabar nusigando ir stebėjosi didei; karalėnė atsistojo ir pasiulė senutei savo kėdę, bet Žemelė paėmė kitą kėdę, apsisupo szydu (szyru, voile) ir ilgai liudna sėdėjo, nedasilytėdama nė valgio, nė gerimo. Padūtą vyno kupką ji nepriėmė; ji tik norėjo gėralo isz vandens, miltu ir pelenu sumaiszyto. Tada pratarė *Metaneira*: „Szulnios kilmės esi tu, kaip iszsireiszkia isz tavo pobudžio. Naudokiesi to dėl drauge su manimi visu kūmi, ką mes turime, ir jei tu mano kudikį, kurį man dievai taip vėlai sulaukti teikėsi, iki jauuystei iszauklėsi, tai asz tavę dėkingai apdovanosiu.“ Jei atsakiusi Žemelė: „telaimina tav dievai, maloninga karalėnė! Noringai priimu nū tavęs sunų, jį auklėti ir sergėti.“ Su tais žodžeis paėmė ji kudikį ant keliu, o motyna szirdingai džiaugėsi. Taip dartes dievė kudikį auklėjo, jog jis augo kaipo koks dievaitis. Ji tepė jį su ambrosija, prie krutinės jį glamonėjo ir savo kvapu ant jo kvėpavo, o naktimis kavėjo jį į ugnį, norėdama jį nū mirtinu dalyku apvalyti, kad jis nėkadus nesendamas, dangaus gyventojams prilygtu. Vieną kartą *Metaneira* užžvelgė naktinį darbą dievės; kaip ji *Demoponą* liepsnose gulint pamatė, garsei pradėjo verkti ir raudoti. Dievė, tai dagirdusi, didei supyko,

12) Vieną kaimą *Mopsenoris* randa ant „Reymann's special-karte“ Kauno gubernijoje. Ale kas tai yra „mópsas“? Ar-gi jau butu isz kalbos isznykęs? Žodyntūse jo nėra.

13) Slg. *Fligier*. Zur praehistorischen Ethnologie der Balkanhalbinsel. Wien 1877. S. 37 ff. ir Die urzeit von Hellas und Italien. Braunsöhweig 1881. S. 7, 16.

iszēmē kudikį isz ugnies, paguldē jį szale savęs ant grindu ir suszuko: „o kvaili žmonės, visados nesumanus! nē gero likimo, kurs jusu laukia, nepažįstate, nē pikto. Žinok-gi, o karalēnē, begalinę sopą tu sav pasidarei! Tavo sumui asz norėjau dieviszką butybę suteikti, kad jis nēkadods nesentu ir nemirtu; dabar jis negal myriui iszsisukti. Asz esmi Žemelē, kuri dievams ir žmonēme gausingiausias dovanas dūdmi. To dėl-gi įsteigkite man krūsiną (žinyezią) ir aukarą ten pas krynį. Asz pati noriu jus įprocziu iszmokinti, pagal kuriūs jus man aukauti ir manę permelsti galētumēte.“

Tūs žodžius iszatarusi dievė atmetō senolēs paveikslą, „aplinkui jau apsiaupē grožybē, ir pakvipo isz jos rubu, kaip meilus atdvēsis, aukos rukimimo kvėpalai; blizgėjimas jos dieviszkos esybēs žerėjo, o geltoni plaukai apsupo jos pezius; szviesybē, tarytum žaibas, pripildē szvarų namą ir jį rumą apleido.“

Tykai, isz baimēs apstabėjusi, stovėjo dar karalēnē, negalėdama nē sunų nū žemēs pakelti; tik dukterims atvykus pasisekē ją nuraminti ir verkiantį kudikį nutildinti. Dabar per kiaurą naktį jos visos garbino dievę maldavimais. Dienai isz-ausztant apreiskē jos vislab ir karaliui, ką dievė buvo įsakiusi. Kelėjas suszaukē veik saiman ir paliepē įsteigti krusiną, kuri veik dailei iszbudavota tapē.

Czion dar Žemelē per kiaurą metą sėdėjo nuliudusi, nū dievu atsiskyrusi, o nerimastis, dukrą nerandant, apēmē jos szirdį. To dėl pragaiszo ir žemēs derlingumas, baugingas kilo dėl žmonių giminės metas, nē iszsėtos sėklos negražino atgalios dirva. Alkimas žudē žmones; krusinos ir aukarai tuszti tapē, ir dievams jau grasino pragaisztis auku bei pagarbos dovanu. Tai vislab matē ir apmanstē *Diev'as*; jis nusiuntō Irį (eri, ereli) Žemelę ant *Olumpo*¹⁴⁾ atgalios kviesti. Bet pykstanti dievė negrižta. Vieną po kitą dangiszką pasiuntinį siunczia dar Dievas pas ją: jie visi meldē ją ir žadėjo jei dailiausias dovanas,

14) *Olumpas, Uolumpas* (**Ολυμπος, Οὐλυμπος*), vieton *Olunpas*, yra tikrai lietuviszkas vardas (nū *olà, ūla, oulà*, t. e. *ūlūtas kalnas*), sudėtas kaip ir vardai liet. dievu: *Audrunpas, Patrimpas* ir t. t. Jog vardas tikrai nū *ūla* paeina, rodo mums aiszkei geologiszkos įpatybės ir apraszymas jo *Piadoje*: I. 499, V. 754; II. 167, III. 74, VIII. 25, XIV. 174, 235, XIX. 114; XX. 5, XI. 77, XX. 22, XIII. 523. *Curtius*. (*Grundzüge der griech. etymologie*. 4. aufl. s. 266) klaidžei nū *λύπω* (žibu, blizgu) iszveda! — Ant szito kalno, tikėta, buvusi dievu gyvenimo vieta, dangus.

bet žemelē atmetē visus ju praszumus ir prižadējumus; ji grīszenti ant Olumpo ne veikiaus, ir derlingumā žemei tik tada gražīsenti, kada savo dukrą Korą atrasenti ir paregēsenti. — Tik dabartes Diev'as iszpraszžē nū Vaido, kad paleistu Žemelēs dukrą, pas motynā atsilankyti.

Dabar vėl pas Žemelē atvyko dievu motē, Rėja; ji nusi-leido pas Saisarius, kur dirvos pustos ir nederlingos gulējo. „Mano kudikio (Dievo) dėlei — žadino ji Žemelē, szirdingai pasisveikinusi — grīžk atgalios pulkon palaiminguju! Nepykkie daugiaus ir suteikkie vėl žmonēms maitinantįji dirvos vaisių.“ — Žemelē dar iszpildē praszumą dievu motēs, ir veik dygstantieje žalumynai apipildē žemes plotą; žemē žnedais ir pupūlėmis apsipūsžē.

Grīždama ant Olumpo, ji, sako, iszmokinusi karaliū Kelējā dirvas arti bei javus sėti, ir įsteigusi *musteres* (*μουστεία*)¹⁵) arba *musteles*, t. e. apmanstymus stebuklingo įvedimo lauku orēs ir javu sėjimo, taip didei dėl žmogaus reikalingu. Vėliaus nusiuntusi Žemelē pas žmones įpatingā asabā, kuri iszmokinusi *javus piauti ir trypti*; vardas tos asabas yra *Triptolemas* (*τριτόλεμος*)¹⁶) t. e. liemens tryptan.

Triptolemā Žemelē siuntusi į visā svētā, idant jis tarp visu tautu iszplatintu dirvos apdirbimą ir javu sėjimą. To dėl jis senovėje ir buvo kaipo palaimos dievaitis garbinamas ir tankei iszrožyjamas, kaipo jis ant savo žalceis vežamu su gulbės sparnais ratu važiuoja, arba kaip nū Žemelēs varpas ir padarus dėl dirvos apdirbimo priima.

Žemelēs krūsina ir jos mustelēs (musterēs) labai ilgai Saisariūse — vėliaus Eleusis — užsilaikē; nēsa senlietuviszkai Traku kalbai aname kampe isznykstant, tikybē. ju neisznyko, bet tarp Graikū užsilaikē. Triptolemo tryptas (klojimas) buvęs dar per ilgus amžius ant szvento lauko pažįstamas ir deivotu žmoniū aplankomas. Dar antrame szimtmetyje, Kristui užgimus, Triptolemas, pagal Pausaniaus¹⁷) liudymā, turējęs Atēnūse krūsina, kur stovėjusi jo statuva, o kitoje krusinoje buvusi statuva Žemelēs ir jos duktēs Koros.

¹⁵) Nū žodžio *mūstyti* (*mūstyti*) = denken, nachdenken.

¹⁶) Jog isz graik. *τρεις* ir *πόλεμος* (*πολεμος*) = *trys* ir *vaina*, *karas*, ne galima tą vardą sudurtu laikyti, kožnas supras.

¹⁷) *Pausanias*. *Graeciae descriptio* I. 14.

Augszcziāus pridūta pasaka yra dēl musu ir szendien svāri: jī mums rodo, jog Europoje jau giliausioje senovēje szios dienos Lietuviu sentēvei, Trakai, pirmieji ir pirmas dabos ir apszvietimo sēklas sējo, įvezdami ir iszplatindami tarp dyku žmoniū arimą ir javus, kuriūs musu prosenei isz Azijos atsigabeno, Europona pereidami. Pirmus pamatus szendienyksztēs kulturos Lietuvei įtaisē, to dēl visai teisingai v. Hellwald'as apie musu sentēvus Trakus sako¹⁸⁾: „Kein zweifel, dass darnach die griechische urbevölkerung als hirten mitten in der steinzeit lebten, mit steinwerkzeugen ihre gewaltigen mauerbauten aufführten, sich vorzugsweise von den erträgnissen ihrer heerden und den fruchten des waldes ernährten und der segen des ackerbaues ihnen erst später durch die Thraker gebracht ward. *Erst Thraker und Phryger brachten den rohen barbaren die anfänge der kultur, das abc der kunst und die ersten regungen des handelsverkehrs.*“

L.-P. 10. I. 86.

J. Bs.

Baltoji Motyna.

Žmoniū padavimas. Raszē Zoryna Gr.

I.

Ant, stugso kalnelis... Pakojūs vingiūja
Liudnoji Merkinē, teszkendama srovę.
Apglobę*) virszukalnį kvėtkos baltūja
Ir žiedus lingūdamos rauda neliovē....

Priesz amžius, žilūse Lietuvos laikūse,
Paszventįtas ežers tam daigte tvoksojo;
Ant ežero gylės baugiūs dumburiūse,
Sala, jievarais apsikaisziūs', niuksojo.

Vandū ir salutē, ir laivas prisietas
Jau buvo szventybēs ženklais apžymēti,
Ir buvo taip skaistus, kaip dukterēs Lietos,
Sugonytoms rankoms dar nepalylēti.

¹⁸⁾ Kulturgeschichte in ihrer natürlichen entwicklung bis zur gegenwart. Augsburg 1883. Bd. I, s. 314.

*) „Apglobę“ vietoje „apglobusios“.

Nēsangi salutę nū laiko jau seno
Aprinkę Lietuviu Dievai ten vieszėjo:
Be pertrukio ugnį vaid'lytės kureno,
Be pertrukio Žnycziaus aukuras rusėjo.

.... Dēl ko taip ugnis pražutingai liepsnūja?
Dēl ko-gi malonē, lyg gaisras, žavina?
Dēl ko-gi dangūse taip žvaigždės žerūja
Ir tamsą kapu nemeilingai naikina?

Szeszēlei.... tamsybē.... pusiausapnēs svajos....
Koronē skaudi dēl szirdelēs jaunosios!
Bet kas tai? ar girdit? Lyg atdusei klajus
Nuklydo ant kalno virszunēs liudnosios?...

II.

Patogios, padorios Lietuviu dukrelēs,
Nēs davē Dievai joms paveikslą taip skaistų;
Bet tokios nebrasi pasaulėj mergelēs,
Kuri priesz Lietuviu vaid'lytę n' užkaistu!

Vienok, kaip sietynas žvaigždžiu miglynūse,
Aptemdo vaid'lycziu grožybę Danutē:
Taip lygei žvaigždelēs žydriūs antoriūse
Iszblyszkę aptemsta, kaip teka saulutē.

Isz kuno jos tryszko plavendama grožē,
Liemū nū kasu net palinkęs virpėjo,
O lupos tai rodēs pražydusi rožē....
Lyg tartum ją patys Dievai izleilėjo!

Pas motę Danutē viena tik augīta, —
Nēs gyvastį vieną tik Dievas mums dūda:
Bet gyvastis ēšas saldybē, pagūda....
Dažnai-gi kaip... dulkē, tarp vėju blaszkyta!

III.

O kas tav yr, motyn? Ar baimē apēmūs'
Po lanką vidunaktyj gainioja basą?
Ir ko dēl taip žiurą į krasztą įrēmūs'
Draskais, klysdama braidinēji po rasą?

Szit, baimē ant vėjo iszsklaidē tav plaukus,
Jūs plūsztais ranka nebevaldoma rauja,
Ir akys apsriuvo, kakta susiraukus',
O prakaitas isztisą kūną apszauja!

Neklauskite senės, kas jai atsiėjo,
Kokia nugandįtą atvarē czion baimē:
Sapnūdama driežą — biaurybę regėjo —
Tad bijos, kad vaiką n'isztiktu nelaimē!

Sztai jieszko to daigto, kur laivas prisietas,
Lakstydama ežerą visą apskrydo
Tik dirst... ir, o baimē! ant laivo, szit, vietos
Szakutę isz vakar nulaužtą iszvydo!

Laksztangē necziulba, gamta snuduliūja,
Tik dvasēs skrajoja virszum jievaryno,
Spindėdamos žvaigždės danguj mirguliūja
Ir žvelgias isz augszto į vandenį kryną....

O laivas siubūdams isz tolo baltūja,
Ant Žnycziaus aukuro kibirksztyts nespragsi —
Szventoji žievē ten tur but neliepsnūja:
Tai kur-gi czia motės szirdis nepatraksi!

Isztiesus' rankas ant pakriauszio sustoja
Ir, gelmę apžvelgus', į dumburius krinta....
Ir seituvos, rodos, ją ryja, apžioja
Vienok ji ant virszaus isznerti neminta,

Ir, žiurą įrėmus į jievaro elką,
Su rankomis gylę raikydama plaukia,
Nors pragaras amžins ant dugno ją laukia,
O smertis apglobęs į dumburius velka

Vienok ji su vandeniu ramstos, kovoja,
Ant kranto salutės iszlipti netrunka,
Danutės, jieszkodama laksto, skrajoja,
Ant galo, kai pėdas, ant daigto susmunka:

— „O, Dieve-Perkune! teisybės tu sarge!
„Žaibais suvaldykie tu baisią pražangą:

„Vaid'lytē Danutē, szventa ugnesarģē,
„Ismuko ģ szvieto biaurybiu žabangā!...“

Danutē, aukurā Žinycziaus apleidus',
Ant ricēriāus keliu malonēs ragauja;
Ant jojo krutinēs paslēpusi veidus,
Užmirszta, kad Žnyczius aukos reikalauja!

Kaip liemenģ eglēs kirtējas pargriauna,
Taip akminas senēs jaunikģ pakirto;
Danutę-gi motē, nei pauksztģ, sugauna
Ir temp ant peties ģ laivelģ jā tvirto.

Ir skubin irklūti.... jau kraszta isznyko....
Tada už kasu ģi Danutę nutvērē....
Nasrai vandeniū iszsižioj', užsivērē....
Ir Undinu pulkas vaid'lytę patiko!

O elkas saliszkis, Dievaicziū sēdynē,
Pragaiszo kaip smiltis, nūgrimzdo ģ gylē....
Ir kalnas tam daigte iszdygo, nei pylē,
O žmones ģi „Motyna“ buvo praminę.

Isz prieglobsties kalno iszdygusios baltos,
Kaip pienas, kvētkelēs virszunę dabina,
Ir auga taip skaisczios, kaip szirdys nekaltos,
Per tai-gi jā „Baltaja“ žmonēs vadina.

Kā vienas žmogus ģstengia.

Jau girdėjau ne vieną Lietuvininką abejojant dėl to, ar musu giminē ģstengs atstovėti gulimą svetimgencziū ir ju priešpaudą. Idant ģkvēpcziau abejojantiems lukestģ, asz sykģ papasakosiu apie tai, kā gal ir vienas žmogus gero padaryti savo giminei, jeigu ģis myl savo kalbą, savo žmones ir savo tėviszkę.

Jūzapas Jurgis Strossmayeris gimē 4. d. vasario (pēbr.) 1815 k. r.*) Vengrijoje. Jo tėvai buvo beturczei ukininkai. Jis ējo ģ mokslą savo gimtuvėje, paskui ģstojo ģ universitētą Peszto mēste, kur pastojo daktaru pilozopijos. 1838 k. r. ģis užsigeidē eiti ģ kunģgus, pastojo daktaru tejologijos ir ģsiszven-

*) k. r. = kad raszē.

tino budamas 23 metu. Mokslūse daug perleidęs jis pastojo mokintoju nekurioje seminarijoje, ir czia jis ėmė karsztai užstoti ir gynioti Kroatu giminę prieš Vengrus arba Madžiarus, nės tūmet buvo prasidėjusi asztri kova dėl izslaikymo skirtumo tos slavizkos giminės. Osiekos mēste, kur Strossmayeris gyveno, susitaisė draugystė, kurios sąnarei buvo smarkus prieszgynei prispaudėjams prigimtos kalbos. Susirinkimūse taip skaudžei karsztai jaunasis Strossmayeris sznekėdavo apgindamas savo tėvynę, kad tūmet visi į jį sužiuro ir prieszininkai kŭ pikoZIAusei jį apniko. Tai buvo 1847 k. r. Veikei po to kilo sumiszimas Vengrūse. Strossmayeris budamas kunigu cēcoriaus Ferdinando pristojjo prie Estreikijos, ir tūmi labai Madžiaru maisztą susilpnino. Dar tebesitēsiant kovai tarp Estreikijos ir Vengrijos mirė Dijakove (Kroatijoje) vietinis vyskupas Kukavyczia. Jaunasis Strossmayeris, budamas 34 metu, tapė jo pasekėju, o metus vėliaus pastojo vyskupu Bosnijos ir Szirmijos.

Norint Estreikija apveikė savo prieszininkus (Vengrus), vienok ne tūjaus isz to sulaukė Kroatija naudos, kadangi czia prasidėjo atgalinis eigis (rejakcijonas) ir Metternich'o, cēcorystės kanclerio, centralismas (suvienyjimas valdžios į kruvą). Matydamas, kad savo giminei dabar nėko gero daryti negal, vyskupas Strossmayeris pradėjo rupinti už žmonių apszvietimą. Savo pinigais jis įtaisė seminariją, pastatydino visoje Slavonijoje szuiles vaikams ir mergaitėms, prieg tam davė paszalpą dirbantiems už tėviszkę. Jo pinigais iszėjo gana daug moksliszku knigu pietiniamis Slovėnams, norint vyriausybė to ir nekentė. Visur vyskupas dirbo, visiems jis įkvėpė dvasę pakelti sunkenybes ir jas pergalti.

Tūmi tarpu Metternich'o valdymas ėmė braszkėti. Nors prispaustos, bet ne nuslopusios giminės ėmė ardyti įpuvusį valdžios butą, kurį pabaigė truszkonti ana kruvina kova ant lauku arti Solferyno. Vyriausybė matydama reikalingumą atmainu 1859 k. r. sukvietė į Vyną gudriūsiaus vyrus isz visos Estreikijos, idant jie sakytu, kaip reikia atgaivinti valdžios vienybę. Tarp kitu ir Strossmayeris tapė užpraszytas.

Strossmayeris, sandorininku arba fēderalistu budamas, jau tūmet Vyne reikalavo, kad nŭ Vengru atskirtu karalystes Kroatijos, Dalmatijos ir Slavonijos, o jas į vieną sudėtu. Bet jo noras neįvyko. Ir szendien Dalmatija priklauso prie Estreikijos,

o Kroatija ir Slavonija prie Vengrijos. Vyriausybė baimyjos įvesti tokią naujieną. Vienok Strossmayeris nenusiminė. Į tą viszkę sugrįžęs jis toliaus varė savo patrijotiskus darbus. Tada jau buvo kilusi mislis. Agrame įtaisyti universitetą pietiniams Slovėnams. Tai labai patiko Strossmayeriui, kurs norėdamas paskubinti įtaisymą tos akadēmijos davė kelias deszimtis tukstancziu musztiniu. Su jo pagalba ėjo viskas gerai, ir 1861 m. vyriausybė patvirtino akadēmijos statutus.

1865 k. r. Strossmayeris buvo deputėrtu saime, o 1866 k. r. jis buvo Peszte, kur kruvoje su paskirtu komisijonu turėjo apsznekėti sutarimą tarp Vengru ir Kroatu, bet sutarimas įvyko ne pagal norą Strossmayerio. Dabar, matai, Vengrija buvo augsztai iszkilusi. Prusai Estreikiszkius sumuszo pas Sadovą, o Habsburgiszkis nukeliavęs į Pesztą užsidėjo ant galvos karuną szv. Stepono. Estreikija ir Vengrija pasiliko visu kūmi, ir ar, dyvai, kad tūmet vyriausybė menkai rupinosi apie Strossmayerio reikalavimus.

Strossmayeris Vengrams prieszgyniaudamas užsitraukė cėcoriaus nemalonę. Dėl to jis nū polytikos atsitraukė ir tėviszkę palikęs iszvažiavo į svetimą žemę. Namona sugrįžęs nebeėjo į pėrliamentą, bet mokslo darbams pasiszventė.

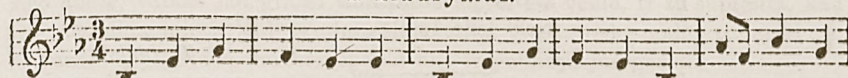
Iszkilmingas Strossmayeriui buvo laikas 2. sept. 1867 k. r. Po ilgu stengimu, pergalėjus visas paines, tapė atvertas universitėtas Agramo mėste. Suvažiavo daug slaviszku pasiuntiniu, visur buvo džiaugsmas isz pabaigto didžio darbo, Strossmayeris tapė iszskirtas kuratoriumi (apėkunu) universitėto iki amžiaus galo: jis savo szaunioje kalboje sumynė ano kraszto pavydūklę kunigystę, kuri savo artiregystėje pasidrįsusi buvo jam tai užmėtinėti, kad jis pinigus skleidęs dėl mokslo ir apszvietimo.

Ar-gi mes Lietuvinkai negauname daug daug pamokslo isz tu darbu vyskupo Strossmayerio? Ko dėl pas mus yra mažai tokiu kunigu, kurie daro gerą tėviszkei, apszvietimui ir mokslui? Be abejojimo, kad visi griebtusi į darbą, argi mes neturėtumbime gana moksliszku knigu, szuiliu ir savo akadēmijas? Bet dar musu padangėse slankosi debesei gana jūdi O paveikslas Strossmayerio rodo, kiek gal ir vienas žmogus, jeigu jis tur stiprų norą ir pasiszventimą. Ar Lietuvinkai netur teisybės reikalauti, kad lietuviszkąjė giminę szelptu lietuviszki

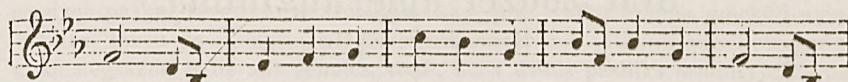
kunigai ir vyskupai ir visi kiti, kurie isz lietuviszkos giminės yra kilę ir tarp Lietuvinku gyvendami minta? Kiek Lietuva tur savo Strossmayeriu?! K.

Trys mišlės.

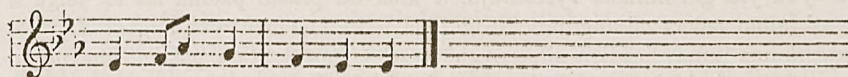
I. klausymas.

Pa - sa - kyk, mer - ge - lė, pa - sa - kyk, jau - no - ji, ui kas ža -

lia - vo žie - moj, va - sa - rė - lėj, ui kas ža - lia - vo

žie - moj, va - sa - rė - lėj?

I. atsakymas.

Ne merga asz bucziau,
Kad to nežinocziau,
:: Ui kas žaliavo
Žiemoj, vasarėlėj. ::

Tai darže rutelė,
Girioje eglė:
:: Tai tie žaliavo
Žiemoj, vasarėlėj. ::

II. kl. ir ats.

Ui atmik, atmikie,
Mano mergužėlė,
:: Kas yr lengvesnis
Už žąsies plunksnelę? ::

Ne merga asz bucziau,
Kad to nežinocziau,
:: Kas yr lengvesnis
Už žąsies plunksnelę. ::

Tai ranka bernelio
Ant mano petelio,
:: Ta yr lengvesnė
Už žąsies plunksnelę. ::

III. kl. ir ats.

Ui atmik, atmikie,
Mano mergužėlė,
:: Kas yr sunkesnis
Ir už akmenėlį? ::

Ne merga asz bucziau,
Kad to nežinocziau,
:: Kas yr sunkesnis
Ir už akmenėlį. ::

Tai ranka naszlelio
Ant mano petelio,
:: Ta yr sunkesnė
Ir už akmenėlį. ::

* * *

Klojo mergužėlė
Margą patalėlį,
:: Paklojo dailei
Puku patalėlį. ::

Kada-gi asz žinocziau,
Kad berneliui tekcziau,
:: Asz jam paklocziau
Puku priegalvėlį. ::

Sėdos viens bernelis	Kad tai asz žinocziau,
Prie mano szalelės	Kad naszleliui tekecziau,
;; Dar jis szvelnesnis	;; Asz jam priklocziau
Nek' žalios rutelės.;; —	Kietu akmenėliu.;;

Sėdos viens naszlelis
Prie mano szalelės
;; Dar jis szaltesnis
Nek' ledo lytelės.;;

T. Linkis.

Keli žodžei apie auginimą.

Raszo Prascziokėlis.

I

Auginant vaikus, labai reikia pamislyti apie tai, kokių tai didelių dalykų yra garbinimas vyresniųjų, ir kiek tai prasto paeina iš to, jeigu to garbinimo nėra nesaugoja. Ne galima laikyti už menką tą daigtą! Jausmas garbinimo eina kasdien silpnyn jaunūse žmonėse, tam paskui eina priešgynystė, nepaklusnumas, o iš to ant galo iszeina visokie nėkai pageidimai ir nedorybės. Juk negalime mislyti, kad szios gadynės vaikai gema ant svėto su didesneis diegais pikto, ne kaip pirma; dėl to kur kitur jieszkokime pradžios to pikto, o ilgai netruksime surasti.

Vaikai visi, o jeigu ne visi, tai beveik visi, užaugs tokeis, kokeis jūs užaugisime; atidūs tą, ką bus mūsų gavę; ju veikalūse tolesniame amžyje galėsime, kaip zerkole, pamatyti visus triusus auginimo laike ir patėmyti tą, ką pirma užmirszome ar nematėme. Budas ju pats bus pirmutiniu ir tikru liudininku mūsų tikros procės, arba tingėjimo, kada jūs auginome. Czion gul pradžios, dėl kurių mūsų vaikai netur jausmo garbinimo vyresniųjų.

O-gi kaip mažai daigtu szendien garbiname! O jeigu nepalaimingi atsitikimai prislėgia mūsų szirdyje garbinimą, tą sargą mūsų dvasiszkos verczios, tai ar dabojamėsi su tūmi mūsų vaiku, ar stengiamėsi paslėpti mūsų akių savo dvasiszką nekumą? Nė biskį: nės jeigu iš vienos pusės, per meilę vaiko, nepriklauso jį paszalėti, pagabenti mūsų savo draugystės, tai vėl iš kitos pusės, meilė paties savės, nepavelyja gėdėtiesi, daboti liežuvi, atsilaukyti mūsų negražaus žodžio, kurs įpūla į duszią vaiko, kaip pirmutinė sėkla pagedimo.

Mylime szime laike vaikus labai, bet mylime žvėriszka meile, ar beveik žvėriszka. Tegul vaikas užsigauna biskį su adata ar su paszinėliu, tai tas mažas skaudėjimas sujudis tėvą ir motyną; o tie patys tėvai, taip jausmingi ant daigtiszko skaudėjimo, kitu tarpu, nemato dvasiszko sopulio, daug baisesnio, kurs supustyja vaiko szirdį. O tas prasideda, kaip garbinimo jausmas pradeda gesti.

Amžias mūsų iszsidirbo sav labai netiesų supratimą apie garbinimą: mums rodosi, kad garbinime yra koks tai nusižeminimas ir kad buti lygiu kitiems, tai reikia keltiesi į mandrybę ir visus žeminti.

O iš to iszeina tas, kad vieni stengiasi parodyti visą savo protą ir

sztukauumą, kiti visą kvailumą ir žemumą, kad suvienytomis sylomis nu-
grįauti galētu viską tą, kas vertas yra garbinimo. Viskas tas dedasi ne-
slėptinai, kruvoje giminės, prie vaiku.

Prisižiurėkime vaikui nū pat jaunystės. Iszdykautas, darkītas, greitai
pyksta. Dar žodžio isztarti negal, o jau moka muszti. Motyna bovyjasi su
rankute kudikio, iszdykėlis jei sudūda, o ji jūkiasi ir buczyūja už tai jį;
tėvas vėl žiur ir džiaugiasi, kad toks mažas, o jau tiek iszmano. Pakol pa-
žino abėcė, vaikas jau gražei iszmoko skaityti isz veido, ir tū supranta, kad
tėvu nereikia bijoti, kad savalninkystė viską gaus, viską galės padaryti; o
supraskime, jog tada darosi nepaklusnus ir paliauja jūs garbīti.

Vėliaus, kada jau kalba, klauso, supranta, krauja į savo atmintį viską
tą, ko pirma nesuprato. Tas zopostas atsiminimu, tai jo ginklas, nū katro
persigas paskui tėvai, kurie mislyjo, kad prie vaiko galima sznekėti apie
dalykus, kuriu jis nesupranta. Ne vieną kartą isz piktumo pasakytas prie
vaiko negražus žodis ant senolės, tėtos, arba dėdės pasiliks atmintyje. Ap-
sznekėjimas buvo pirmaje szneka (kaip tai tankiu tankiausei tarp musu at-
sitinka), o vaikas buvo czionai; nē klausė, nē suprato, sav bile ką veikė,
triusė apie vežimėlį, ar su katikėmis bovyjosi; tik koku nors tarpu atsiliepia
tėtai su žodeliu, už kurį tėvai raudonūja. O ant to ar kas žiur? Vėl ne.
Vaikas toks jūkingas, kaip szneka tą, ko nesupranta; žiur visi į jį, ūvyjasi,
buczūja, nū vienu keliu tašo ant kitu. Vaikas, *kurs nesupranta to, ką szneka*,
jaučia gerai, kad jis virszumi: pabandė, o atsitiko gerai; nū to žino, kad
gal buti be baimės, nēkum, ir kad jį mylētu, tai reikia jūktiesi ir jūkti
kitus; o per tūs jūkus tankei kenczia esybė (persona), kurios pati senatvė
liepė ją garbinti. Nū laiko, kaip padėjome jame, o neuždraudėme iszjūkti
vyresnį gentį, užmuszėme jame garbinimą giminystės.

Vaikas iszango į vaikiną arba merginą ir paliovė jau buti vaiku. O
juk kur ir kaip mes busime, ar busime urėdininkais didėsneis, ar mažesneis,
ar gaspadorausime, ar bernausime, visur turėsime szikią tokią vyriausybę,
kurios reikia klausyti. Toks vyresnysis tur paczią, tur vaikus, o vyriausybė
beveik visados yra musu neprieteliūmi. Vaikas gird tėvus sznekant tarp
savęs apie tūs neprietelius: „už ką jis gavo tą vietą? kūmi asz nēkesnis už
jį? kad ne jis, tai ar asz szendien nebucziau gaunąs jau po szimtą rubliu?
o pati ūdegas ar ne isz mano procės įsitaisė?“ Arba: „tai man gaspadorius,
berno ne vertas!“ Arba: „tai mokītojas! nudriskęs, pats nēko nemoka!“

Draugįjoje (draugystėje) žmoniu nėra davado, vaikas girdi, kaip isz-
jūkiame vyriausybę, ar jo paczią, ar jo vaiką, žodžiu sakant, iszrandame, kad
visi ne verti garbės, kad visi nēkesni už mus.

Tegul tas vaikas pradeda priklausti kam: sumus nū mokītojaus, duktė
nū mokītojėnės; arba bernas nū gaspadoriaus, piemū nū kerdžiaus. Ar ne-
atsimįs sav tūjaus, ką girdėjo nū tėvu apie vyriausybę? Takas jau nu-
mindžiotas, dabar tik reikia jūmi į tinginystę, į puikybę, į pavydėjimą eiti.
Kam jis tur spirtiesi priesz pagundinimą? Juk jo tėvai taip darė.

Dėl to musu vaikai visados tur teisybę. Lengva jam iszguldyti tėvui,
o dar lengviaus motynai, kad mokītojas jį per daug daužo, neteisingai pa-
korojo, kad neiszklaisinėja jo gerai, kad kitus nēkesnius labiaus giria, kad
jis neteisingai kenczia. Vaikisztis atmoka czydyjimu ir nužeminimu; su

tokeis jausmais auga, su jais tveriasi už darbo, o jų darbas sunkesnis, jį labiau linksta į nekystę. Metas eina po metui, o vaikas nemislyja apie dūną, kurią kiti užsidirba karszta proce, užsicėdyjimu; vaikas iszdykėlis, užaugėtas be pagarbinimo tėvu, giminės, gentystės, viso svėto, be mokslo, be procės, be kantrybės, tū neteisingai prakeiks žmogystę, ir matys tik de pasiprieszyjancziu daigtu, ar turtingumą ar vargą. Ar tars tada sav, kad turtingumas, arba vargas neateina pats, kad reikia dirbti, idant apturėti galētu turta, arba ne kęsti vargą? Kur-gi tai ne! pasakyti tą, tai reiksztu prisipažinimą prie kaltybės, butu tai pradžia iszmingumo. Dėl to tai mes nėkad nenorime liudyti savo puikybes, szalėdami (atolėdami) nū jos tūs baises paėjimus, o kalczia, vercziamė ant kitko, nenorėdami tikros pradziės pajieszkoti savyje.

Pradžia ta gul netekime garbinimo. Garbinimas yra prigintu jausmu. Jeigu neturime ką aplink savę garbinti, tai grįžta tas jausmas į mus paczius. Pradedame tada garbinti savo paklydimus, nėkam nevertumą, kvailumą ir viską, kas yra musyje, o tūmi tarpu iszjūkiame iszmingumą, dorybę, ir taip, kaip trepais, nežinodami kada ir kaip, žengiamė vis toliaus, pakol nueiname iki paskutinio rubežiaus, ant kurio nekystė ir kvailumas susiglėbiavē kaipo dvi tikros sesers, į vieną glėbį.

II.

Dabar pratarkime kelis žodzius apie savo augėtojas. Kudikis, įpacz augsztesnėse giminėse, iki metu ar pusantru nepakrutina žemės, nės nenu-eina nū ranku auklės (nesziotės). Auklės tankiaus yra isz kiemiszkų prastu žmoneliu, pilnos visokiu saviszku tikėjimu, burtu, labai mažai iszmananczius apie svėtą ir vietą žmogaus ant to svėto. Taigi jeigu vaikas nē ant valandėlės beveik neatsiskiria nū savo auklės iki 3—4 metu, o kaip kada ir daug ilgiaus, tai kiek tai gero ar pikto gal įsėti į vaiko duszią per tiek laiko, bepasakodama jam apie visokius nėknėkius ir besekdama jam visokias pasakas?! Dėl to auklė daboja musu vaiką, o mes turime ne tik ne paliauti daboti, ne kad ji nėkrapjtu kur į dūbę ar į vandenį, bet labiau jos pasakas ir jos kalbas su vaiku. Gera, iszminginga auklė didei naudinga yra, bet tokiu ne labai kur galima rasti.

Kada jau vaikas sukanka 3—4 metus, kada jau pradėda augti jo protas, auklė jam tada nereikalinga, o jis pereina į rankas augėtojos. Tokia augėtoja stovi tada tarpe pradedancziu judjtiesi, lyg isz miego kėlancziu dvasiszku sylu vaiko ir aplinkinio svėto. Kokiū jam parodysime tą svėtą, tokiū jis ir matys jį. Dabar kožnas mato, kožiū tai dideliu dalyku yra augėtoja, į kurios valdžią įpūla vaikas ant keliu metu. O pažiurėkime į savo augėtojas, kas jos per vienos ir isz kur jos atkeliauja? Tankiu tankiausei Vokietaitės ar Prancuzaitės, kurios nežino nē musu kalbos, nē musu apsiėjimu, o mažiū mažiausei dvasės. Czion kaltos tik mamos, kurios tokias augėtojas isz kas žin kuriu peklu parsigabena. Na kaip-gi tokia Vokietaitė ar Prancuzaitė gal užaugti Lietuvinką? Apie Lietuvaiczius nē sznekos nēra, nės jūs, ir be svetimžemiecziu, patys pacziujai Lenk - Lietuvinkai sudarko; juk gerai žinome, kad kožnas jūdai pasirėdės Lietuvinkas jau Vokiecziu ar Lenku rokūjasi. O kūmi jis kaltas? juk jį taip užaugino.

Juk sztai iki 3—4 metu augina savoji, kad savąjē kalbā mokētu, man rodosi tik, kad galētu su savo broleis ir tėvais susisznēkēti, o jeigu be to butu galima apsieiti, tai ir to nedarytu. O nū 3—4 metu, kada vaikas reikalauja didžiausio dēl savēs triuso, kada jis pradeda įgyti protā, kada jis kas valandā tur sznēkēti, klausinēti, klausyti kada viskas užima jo galvā, kada jis rodosi vis alkanas pažiti kā naują, tada jį atidūda į svetimas rankas, tada jam nedūda girdēti savo kalbos, tada apie jį zimbia ar szvilpia nesuprantama kalba, tada nelankstosi jo protas, nēs jis tur mokītiesi svetimus žodžius, o per tai nē jis iszreiksz, ko nesupranta, nē jam iszguldinēs, ko neiszmano.

Bet per daug nesibaugikime augītoju, nemislykime, kad jau kaip tik augis augītoja Vokietka ar Prancuzē, tai ir užaugis Vokietj ar Prancuzā! Ir paklauskime motynu, tai kožna gera, istmintinga ir tikra motyna atsakys mums. Jeigu svetimgentē augītoja bus tik atgarsiu motynos, vaikas, mokīdamasi svetimas kalbas, užaugš tokiu, kokeis yra jo tėvai. Norj is daug, ir labai mokjisis svetimu kalbu, bet neužmirsz, kad yra dēl jo kalba brangesnē, saldesnē pasiraszkažiavimui su mama, pasznēkėjimui su tėvu, pasiautimui (pasikulimui) su savo vienmeczis. Bet jeigu augītoja turēs užimti motynos vietā ne tik prie mokslo svetimu kalbu, bet ir szirdingose sznekose, ir prie poteriu, ir laike ligos, ir kitokiūse didesniūse atsitikimūse, kuriūse pirmā vietā užima szirdis, tai žinoma, kad nenorint vaikā iszkriusz isz jo giminēs, ir po musu pastoge užaugis svetimgentj. Kiek tai matome vaiku sudarkytu, nemylineziu tą, kā tur mylėti, norint augino pacziujos augītojos; kaipo ir daug vėl atrandame geru, kurie myl savo kalbā ir giminē, norint turējo svetimgentes augītojas! O tai dēl to, kad pirmame atsitikime, vaikas buvo auginamas, kaipo sirata, o antrame, augītoja tik mokino, bet augino motyna. Motynos! už viskā jus ēsate kaltos priesz žmones ir atsakysite priesz Dievā!

Asz neiszmanau ir negaliu iszmanyti, isz ko džiaugiasi motynos, kada ju vaikai vėblioja svetimā kalbā, kurios nē jie, nē jos nesupranta! Man rodosi, kad ne vienā atrastumbime Lietuvinke, kuri szypsotusi ir džiaugtusi, kad jos vaikas „tiek daug iszmano ir toks galvoczius, kad lietuviszkai nē sznēkēti nemoka, o tik lotyniszkai, prancuziszkai, vokiszkai,“ ir meilei su jų sznekucziūtu, pasistacziusi szale savēs tulkā (perguldytoją).

(Toliaus bus.)

Gromata Szymkiewiczios pry Dyoniza Poszkiewiczios.*)

Siediedams ant Danios karalisties kraszta,
Sweikinu szymta kartu jums par sawa raszta,
Ir praszau downoti, kad asz jau ne tankiau,

*) Czion atspaudiname gromatā nepažįstamo mums giesmininko Szimkaus, iki Poszkos siustā, pirmapradinēje raszyboje. Originalas tos gromatos yra Byrutēs knjginyčioje, Jurgaiczio priteiktas. Raszyba pusėtinai žemaitiszka: *ie* žem. = *ē* liet., *i* (pagal dabarn. rasz. *y*) žem. = *ie* liet. ir t. t.

Pry Jusu raszidawau yr pats ne lankiau —
Mana szyrdie garbingi Jus esat wysados,
Kajp tyk Jums pažynau nu pyrmos walados,
Ir buste iki smercze man bragi gieribe,
Diewe duok Jums swejkata yr giera twirtibe —
Daugiau Jums nieka nerejk kaip asz jau dumoju,
Wysa pylni giwenat, kajp Adoms pro roju —
Galwo, migo, kieszenie, wysako turtingas,
Szaukiu po szymta kartu: Poszkus ir fajmingas —
Kawos atsigieres yr deszru pasijedes
Kiepure pasikriejpes, dware atsisiedes —

Uzsidegies pipkie,
Atsisegies lipkie,
Susikiejtes kojės,
Rasza nedumojės,
Gražės pasekieles,
Dajnes yr giesmeles,
Galwos nekasidams,
Plunksnos nekrantidams,
Ir taj ira tiesa
Jog ans wed i szwiesa —
Kaiba, straju musu,
Žemajecziu yr Prusu —
Sakau isz tejsibies
Jog Feba gieribies,
Jam ant kožnos wietos
Ira adaritos —

Sztaj man warkszuj kielauti rejck dideli kieli
Susiriszes tik kelus graszius ing mazgieli,
Po pažasties kiepure kartajs pasibraukies,
Sausa bulwele walgit kajli nusismaukies,
Ant plinu sziaudu blogo karczemo nakwoti
Kietaj ragitis, szlapejs rubejs užsikloti.
O kad i szweže szali asz ant sziepe plaukiu
Poterauju, dusauju yr pry Diewa szaukiu,
Kajp praded szturmaj jures isz dugna majsziti
Ir po kruwinas bangas sziepi jau wartiti,
O paskuj kajp randas giers ors yr asz isz paliepe
Iszlindes sawa dajne dajnuoju ant sziepe —
Bepigu, sakau, wajkams tu ponu didziuju,
Kurie kielaudami tur masznas raudonuju,
Tie szwilpauj wisziedami po miestus karalu
Tynaj linksmaj ulawoj szokdami ant balu,
Paskuj griszt namo, daugiel tenaj iszmokie
Ir tiewa raudonuosius su mergoms praszokie,
Kurius tiews nug žmoniu su pastaranka rinka
Wienam droždams par kupra o kitam par kinka —

Beprocziu nekarta pats sawi pawadinu
Kodiel nepalikaw asz jau bernadynu --
Arba Karmalitu
Arba koku kitu,
Szeszieluse klosztoriu buczio begiwenas,
Kuna sawa beziwijes yr dusze beganas,
Su strikiu pyłwa sawa trys kartus susiriszes
Rožancziu po juostas su križiu pasikiszes,
Pulkie brolu muruse, pakol galwa giwa,
Gopturu užsigobes be garbinas Diewa,
Ten skanej pasiwalgies, skanej atsigieres
Bažniczio pasimeldes, knigas nusitwieres,
Guleczio sawa cieluj pilwa pasistates
Užtraukdams tabokos isz raga pasikrates,
Nekaip dabar po swieta walkiotis kas diena
Ir par miestus kielauti berejkało wiena.
Ką gali dariti, kad musu toki dalis,
Pradiejus rejk klajoti po swetimas szalis,
Rasit kada mudu susejsme Bardziu darželi
Taj sakaw bus musu linksma waładeli —
Ten abudu po klawo szeszielu siediesma
Ir ałuka gierdami wiens antram plepiesma.
Dabar sudiew, buk swejks, wire brągus,
Tegul dienas Tawa pałajmina Dągus.

Dūnos jieszkoczei.

Paraszė Pranys Milcziauckas.

I.

Ant mariu. Dumojimas. Vėtra. Krantas.

Ten gerai, kur musu nėra.

Per placzias mariu vilnis plaukė, siubūdamasi, vokiszkas
garlaivis isz Amburko į Naują Jorką.

Keturias dienas jau buvo kelionė, o antra diena jau, kai
pralenkęs žalius krantus Irlandijos, iszplaukė ant mariu lygu-
mos. Nū akruto, kaip tik akys galėjo užmatyti, visur matoma
buvo žalsva ir rudsva lyguma; vienur lyg suarta į vagas ir
lysves, kitur apdengta putomis; visa rodosi siubavosi ir jų to-
liaus, jų labiaus jūdavo ir vienyjosi su dangumi ir baltais de-
besėleis.

Debesys tie buvo matomi ir vandenyje, ir gražei ten buvo
matomas jūsvas szeszėlis laivo. Pirmgalis laivo buvo atkreiptas
į vakarus. Laivas tai rebždinosi ant vilnies, tai grimzdo į

gelmę, rodosi skęsdavo, tarpais visai nykdavo, o tarpais vėl iszkildavo ant vilnis taip, kad net dugnas budavo matyti, o skubinosi vis toliaus. Vilnis ėjo prieszais jam, o jis jai, ir raikę ję savo krutine. Paskui jį tiesęsi net baisus žaltys baltas vieskelis apsiputojosio vandens. Keliatas paukszcziu lękę paskui laivo ir szukavo po orę kaip lietuviszkos pempęs.

Plaukti buvo pavęjui, tai laivas ėjo tik pusgariu, o į tą vietę buvo užtraukti žęglei. Pagada vis rodosi ėjo gražyn; daigtais tarp debesiu buvo matyti melsva dangaus. Nų laiko, kaip laivas iszplaukę isz Amburko, vis buvo vęjūta; vęjas putę tiesiog isz rytu, bet nebuvo smarkus, o tarpais ir visai nustodavo: tada žęglei smukdavo žemyn, o paskui vęl pusdavosi net gužei gulbiu. Matrozai, apsirędę į trumpus, labai aptrauktus drabužius, tempę apatinę virvę didžiojo stiebo ir rękavo garsei „Ho—ho—o!“ o rękavimas ju maiszęsi su cypimu szvilpyniu ir sunkiu kvępavimu kamino, isz kurio ritosi kamūlei jūdu dumu.

Jausdami pagadę, keliauninkai iszęjo ant virszaus laivo. Ant pasturgalio buvo matyti jūduse rubuse su skribęlęmis keliauninkai pirmos kliasos, o ant pirmgalio buvo surinkimas visoku žmoniu. Vieni sędęjo, rukįdami pypkes, kiti gulęjo, o kiti pasiręmę žiuręjo į vandenį; buvo ir kelios moteriszkės su vaikais. Keliatas jaunu vyrų vaikszcziojo nų pirmgalio iki pasturgaliui, svyrinędamu tankei; tie dainavo „Wo ist das deutsche vaterland?“ (kur yra Vokiecziu tęviszkę?), ir rodosi mislyjo, kad tos tęviszkės nękad jau nepamatys . . . bet vis tik buvo linksmi. Tarp visu žmoniu dviejie buvo liudniausi ir lyg atskirti nų kitu: senas jau vyras ir jauna mergina. Abu nesu-prato vokiszakai, ir dęl to buvo sav vieni, norins tarp daugio, bet svetimu. Kas per vienu jūdu? Kožnas isz sykio butu pažinęs: buvo tai Lietuvininkai.

Žmogus vadinosi Luras, o mergina Patronę buvo jo duktę. Plaukę jūdu į Amęrikę, ir dar tik pirmę sykį atsivožyjo iszljisti ant virszaus. Vargingi ju veidai rožyjo ir baimę, ir dyvę. Iszsigandusiomis akimis žiuręjo tai į bendrus savo kelionęs, tai į matrozus, tai į laivę, tai į kamina, tai į baises vilnis vandens, kurios mętę szmotus putu augszcziaus szonu laivo. Isz baimęs nesznekęjo nę tarp savęs. Luras laikęsi su viena ranka už turęklo, o su kita už kepuręs, kad jos vęjas nenunesztu; o Patronę laikęsi už tęvo, ir kiek sykiu laivas pasvirdavo ant szono,

tiek sykiu ji drucziaus glauzdavosi prie tėvo, uiksiodama isz baimės. Paskui senis atsiliepė:

— Patronė!

— Ką?

— Ar matai?

— Matau.

— Ar dyvyjiesi?

— Dyvyjūsi.

Bet ir senis, ir mergina daugiaus bijojosi, ne kaip dyvyjosi. Laimė dar ju, kad vilnys mažinosi, vėjas nustojo, o pro debesius praszvito saulė. Kai pamatė mielą saulelę, sloga nustumuko nū szirdies, nės pamislyjo sav, kad ji lygei tokia Rėžiukūse, kur Niamunas plaukė. Viskas dėl jūdvieju buvo svetima ir nepažįstama, tik tas ritinys saulelės, jos auksinei spindulei ir tas dangus nusidavė jiemdviem senu draugu ir apėkunu.

Tūmi tarpu marės visai iszsilygino; žėglei nustumuko; atsiliepė szvilpynė kapitono, ir matrozai szoko žėglius rangiti. Matydami tiek žmoniu, bėgiojancziu, lyg vorus, po orą, ties bedugne mariu giluma, Lauras su Patrone vėl buvo baimėje.

— Musu vaikinai taip nepadarytu — atsiliepė senis.

— Kad Vokiecei įlipo, tai ir Juras įliptu — atsakė Patronė.

— Katras Jurgis? Ramonaitis?

— Kur tav Ramonaitis; sakau Damuszis, arklininkas.

— Jis yra miklus, bet tu nelaužk sav galvą apie jį; tu nepriguli jam, o jis tav. Tu važiūji buti pone, o jis kaip buvo arklininku, taip ir pasiliks.

— Jis juk ir ukį tur

— Tur, bet Rėžiukūse.

Patronė nėko neatsakė, tik pamislyjo sav, kad kas kam žadėta, tai tas tam ir teks, ir atsidusėjo sunkei. Žėglei tūmi tarpu buvo visai nuimti. Siubavimas jau paliovė suvis, ir toli vandū rodėsi visai szvelnus ir beveik melsvas. Isz po lubu vis szvėžus žmonės lindo ant virszaus: bernai, burai, Vokiecei, dykadūnei ir valkiozai isz visokiu mėstu, kurie važiavo į Amėriką jieszkoti ne darbo, bet laimės. Pulkai maiszėsi ant lubu, tai Lauras su mergina, nenorėdamu lįsti bile kam į akis, atsisėdė ant pundo virviu patime kampe pirmgalio.

— Tėti! ar dar ilgai važiūsiva per vandenį? klausė Patronė.

— Bene asz žinau. Ko tik paklausi, nēkas tav ne atsakys kaip katalikas.

— Tai kaip-gi mudu Amērikoje susisznekēsiva?

— Ar tav nesakē, kad ten musiszkiu žmoniu daugybē yra?

— Tēti!

— Ką?

— Dyvas tai dyvas, bet vis tik Rēžiukūse buvo geriaus.

— Nenēkik bereikalo.

Po valandos vienok Lauras pritarē, neva sznekēdamas savyje: — valē Dievol! . . . Merginai pilnos akys aszaru pasidarē, ir abudu pradėjo mislyti apie Rēžiukus. Lauras mislyjo, ko jis važiavo į Amēriką ir kas buvo, kad jis važiavo. Kaip tai atsidėjo? Tai jau pusmetis, kai jam buvo užēmę karvę isz dobilu. Buras, kurs užēmē, norėjo tris rublius už iszkadą. Lauras prieszinosi užmokėti. Apskundē į suda. Prova greitai nepasibaigē. Paiszkaditas geidē jau ne tik už iszkadą, bet ir už paszarą, o tas kasztas kasdien didinosi. Lauras vis prieszinosi, nēs gaila jam buvo pinigų. Prova jau kasztavo jam ne mažai, kasztas didinosi ir dar ant galo pagalios provą pragrajyjo. Už karvę jau Dievas žino kiek prigulėjo, o kad neturėjo pinigų, tai pardavē jam arklį, o patį už prieszgynystą uždarē į kalinį. Lauras raitēsi kaip žaltys; tūmi tarpu priėjo ir rugpiutē, o nebuvo dēl darbo nē žmogaus, nē gyvūlio; susivēlino su suvežimu, paskui prasidėjo lytus, javai sudygo pēdūse; tada pamislyjo sav, kad už mažą iszkadą dobilūse pražuvo tiek pinigų, keliatas gyvūliu, viso meto vaisius, ir kad pavasaryje su mergina kiba žemę griausz ar ubagauti eis. O kad priesz tai buvo buras turtingas ir gerai gaspadoravo, tai dabar jį apēmē baisus neramumas ir pradėjo gerti. Karcziamoje pasipažino su vienu Vokiecziu, kuris neva linus po kaimus pirkinėjo, o isz tikruju tai žmones viliojo į Amēriką. Vokietis jam pasakojo stebuklus apie Amēriką. Žemēs žadėjo dykai tiek, kiek visūse Rēžiukūse nebuvo, ir su szilais, ir su lankomis, o žmogui net akys žibėjo. Tikėjo ir netikėjo į tiesą szneku Vokieczio, bet su Vokiecziu drauge gyrē ir žydas; ir pasakojo, kad ten valdžia žemēs kožnam dūda tiek, kiek tik kas valdyti įstengia (o žydas žinojo apie tą viską nū savo posunio, kurs buvo Amērikoje). Pats Vokietis rodydavo tokius pinigus, koku ne tik burai, bet ir ponu akys nematē. Gundē, gundē ir ant galo prigundē. Ko jis czion dar

ilgiaus tur buti? Juk už mažmoži pražuvo tiek, kad galima butu berna nusamdyti ir išzmaityti; ar lauks, kol viskas pražus ir paėmęs knipelį su krepšiu eis pas bažnyčią rėkauti „Antanai szventas, buk palaimintas!“ . . . Pamislyjo, su Vokiecziu delnomis priplojo, iki szventam Mikolui išszipardavė, paėmė drauge dukterį ir sztai dabar plaukė į Amėriką.

Bet jau kelionė nebuvo tokia smagi, kaip jis mislyjo. Am-burke jūdu jau gražei apczystyjo išz pinigų, o laive buvo drauge su visais vienoje skylėje po lubomis. Siubavimas laivo ir begalinis platumas mariu gązdino jūdu abudu. Jis negalėjo su-prasti nėko, ir jo nėkas nesuprato. Mėtė jiemdvieim kaip kokiu daigtu, stumdydavo, spardydamo visi kaip akmenį szale kelio; Vokieczei jūkėsi išz jūdvieju. Per pietus, kada kožnas lįzdavo su indais pas kukorių, kurs dalinėdavo valgi, jūdu vis budavo paskutiniu, taip kad tankei ir badą kėsti bandydavo. Buvo jam laive ne gerai, svetur ir ilgu. Jautė ant savės tik apėką Dievo; priesz merginą smaukė kepurę ant szalies, liepė jai dyvytiesi ir pats dyvyjosi, bet žmogui jau nė vienam netikėjo. Kaip kada jį apimdavo baimė, kad mažu tie pagonys įmes jūdu į vandenį, arba lieps tikėjimo savo atsizadėti, ar ant popėriaus kokio pasiraszyti!

Pats laivas, kurs plaukė dieną ir naktį per begalines ma-res, pyszkėjo, poszkėjo, staugė, kaukė, putojo vandenį, kvėpavo kaip smakas, išzsirodė jam jau labai negražei ir pikta dvase. Norint tos baimės buvo vaikiskos, bet spaudė jam szirdį, ir dukterei apie tą nėko nepasakojo. Ir išz tikro, tas Lietuvis žmogus, išzėjęs išz tėviszkinio lizdo, buvo už tiesą szliužiūjan-cziu vaiku ir už tiesą buvo valėje Dievo. Visko, ką matė ir kas aplink jį buvo, negalėjo galva apimti; tai nė ne dyvai, kad dabar, sėdėdamas ant pundo virviu, nuleido galvą žemyn išz abejonės ir baimės. Vėjas dudavo jam ausyse ir rodosi sne-kėjo: „Rėžiukai! Niamunas!“ kaip kada rodosi birbino kaip rėžiukiskos birbynės, o saulė rodosi kalbėjo: „sveikas drutas, Laurai, buvau Rėžiukūse,“ bet ratas vis smarkiaus puszkavo po vandenį, kaminas vėl greicziau vėmė dumus, ir rodosi tiedvi piktos dvasės tėsė jį vis toliaus ir toliaus nū Rėžiuku ir nū Niamuno.

Tūmi laiku paskui Patronės vijosi kitos mislys, o plaukė kaipo tos putos, arba paukszczei paskui laivą. Atsiminė sztai,

kaip rudens viename vėlame vakarėlyje ne už ilgo priesz isz-
važiūsent nuėjo ji pas szulinį Rėžiukūse pasisemti vandens.
Pirmutinės žvaigždutės jau žibėjo ant dangaus, o ji traukė
svirtį, dainūdama:

Žalias rutas skyniau,
Vainikėlj pyniau,
Ejau,ėjau vandenėlio,
Ale bent ne viena...

ir kas žin dėl ko jai taip buvo ilgu, taip neramu, kaip kokei
kregždei, kuri priesz iszleksent graudžei cziulba... Paskui isz-
girdo pagiryje szvilpynė, o tai Jurgis Damuszaitis, arklininkas,
davė ženklą, kad mato, kaip svirtis lingūja ir kad tūjaus atjos
isz atolo. Tū sutrempsėjo, atjojo, nuszoko nū žirgo, priėjo artyn
ir ką jai kalbėjo, tai atsimūdama, rodosi girdėjo saldų smuika-
vimą. Užsimerkė ir rodėsi jai, kad Juras dar jai sznibžda savo
saldžiu balsu:

— Kad tavo tėvukas taip užsiuparyjo, tai ir asz dvaro
pradotką atidūsiu, namus pardūsiu, žemė pardūsiu ir važiūsiu...
Patronėle mano! — kalbėjo — kur tu busi, ten asz sakalėliu
per girės nulėksiu, gaigalu per vandenius nuplauksiu, aukso žiedu
per laukus nusirisiu, o tavę susirasiu! Kas man per buvis be
tavęs? kur tu busi, ten ir asz busiu; kas tav pateks, tas pateks
ir man; vienas mumdvieim gyvastis, vienas ir smertis; ir kaip
tav sziczion prie to szulinio vandens žadėjau, tai taip tegul manę
Dievas apleis, jeigu asz tavę apleisiu, Patronė mano tikroji!

Atsimūdama tūs žodžius, Patronė rodosi matė ir aną szu-
linį, ir mėnesėlj, kaip toks didelis, raudonas, užtekėjo už girios,
ir Jurą kaip gvyą. Buvo tai dideli patėka ir ramybė. Juras
buvo vyras teisybės, tai ji tikėjo, kad ką ketino, tą ir padarys.
Labai norėjo, kad jis dabar butu su ja ir kad drauge klausytu
užimo vandens. Su jūmi butu ir linksmiaus, ir ramiaus, nės
jis nėko nesibijoyo ir visur mokėjo mandagei apsieiti. Ką jis
ten dabar veikė Rėžiukūse? jau ten tur buti pasnigo. Ar pa-
ėmęs kirvį į szilą nuvažiavo, ar arklius szērė, ar szlajas taisė,
ar eketę prude kerta? kur jis dabar yra? Czion merginai pasi-
rodė Rėžiukai visai tokie, kokie buvo: sniegas girgždantis ant
kelio, rausva pažara tarp jūsvu szaku nūgu medžiu, pulkai varnu
kvarksincziu ir lekiancziu isz szilo į kaimą, dumai einą isz ka-
mino tiesiog augsztyn, o toli szilas rausvas nū pažaros ir ap-

dengtas sniegu. Ak! buk tai ji dabar buvo! kur tai valē tėvo nuvijo? Aplinkui, kaip tik akys užmato, vis vandū ir vandū; žalsvos vagos, putotos lysvės, o ant to be galo, be kraszto vandens, vienas tik laivas ir kaip koks paklydęs pauksztis. Augsztyng dangus, žemyn vandū; baisus pliuszkavimas ir rodosi maiszėsi graudus verksmas vilniu su cypimu vėjo; o ten, pirm laivo, tur buti jau kokia devinta žemė, ar krasztas svėto.

Jurai nabagėli! ar tu tropyysi paskui jos. ar perlėksi sakalėliu per gires, ar perplauksi žuvele per mares, ar dar tu jos Rėžiukūse atsiminei? (Dar ne viskas.)

A u d r a.

Pasiutus' vetra stiebus laužo,
Sutrankė styra į szakus,
Ir nožmios vilnys laivą daužo,
Ir szturmas mėto jį smarkus....

Riaumoja bangos. Jau apsėmė
Ką szaukia, tukstancziūs žmoniu.
Pagalbos nēr! Likims taip lėmė,
Ir jie pražut tur tarp vilniu.

O ten toli, lyg tyczia, blaivos
Nelaimiu, vargo debesys,
Ir plaukia jau paszalpėn laivas,
Ir szvint Auszros jau spindulys....

B ė d a.

Senoje gadynėje viename kieme gyveno du broliu, isz ju vienas buvo turtingas, o kitas bėdnas. Kaip pas turtingąjį užstoją vardaszventė (įminynės), czion ir bėdnasis atėjo į sveczius; atėjęs sako: „Brolau, nors szendien tu manę gerai priimk vardan savo vardo; dūk atsigerti iki valei alaus, o kad ne, nors gėros.“ — „Su alumi kaip dedama“, sako turtingasis, „o gėra statinėje stovi, jos gerk iki valei!“ O toje statinėje tai buvo vardū; bėdžius atsigėręs vandens, nėkam nėko nesakęs, eina sav namon, eidamas dainūja, nusidūdamas girtu nū vandens. Bėdainūdamas girdi, kad jam kas žin kas padeda dainūti. Jis pasidairė į visas puses, nėko nematyti, sustojęs klausia: „Kas man padeda giedoti?“ — „Asz,“ atsakė. — „Kas-gi tu?“ jisai klausė. — „Na, asz, sakau tav, tavo bėda.“ — „Kur-gi tu buni?“

— „Asz vis su tavimi bunu.“ — „Kaip-gi tu su manimi gali buti?“ — „Taip, prastai, kur tu eini, ir asz nū tavęs nelieku.“ — „Jei asz,“ atsako bėdžiulis, „namon parėjęs turiu mirti?“ — „Nu, ką daryti, ir asz su tavimi mirsiu.“ Szitas žmogus parėjęs namon pradėjo daryti grabą, kurį padaręs sako: „Bėda, ai bėda! lįsk graban, o tai ir man reikia į jį gulti!“ Palukėjęs klausia: „Bėda, ar jau tu grabe?“ — „Asz czia, tik dar tavęs czionai reikia,“ atsako bėda. Taip jo bėdai sėdint grabe, jis takszt! užvožė grabą, nuneszęs ant kapiniu užkasė. Jisai nū to laiko pradėjo lobti, tokį mantą susipylė, kaip turtingasis jo brolis. O turtingasis matydamas, kad bėdnasis yra už jį beveik mantingesnis, pradėjo szitam užvydėti ir kelis sykius sav vienas klausė: „Kas tai yra? Nū ko jis lobsta?“ Dėl to jis atėjęs pas bėdnąjį klausė: „Nū ko tu, brolau, nulobai?“ — „O ar žinai,“ szitas sako, „kaip asz pas tavę buvau ant tavo vardaszventės, tu manę priėmei vandeniui, asz vandenio gėriau — gėriau ir apsigėriau nū jo, apsigėręs einu namon ir bedainūdamas girdžiu, kad man padeda kas dainūti. Vot asz ir paklausiau: Kas su manimi giesta? Man atsako: ‚Asz!‘ — Na kas tu? — ‚Asz — bėda!‘“ — Jam tai iszkalbėjus turczius klausė: „Kur-gi tu ją dėjei?“ — „Asz ją įtupdęs graban ant kapiniu užkasiau.“ — Turczių taipo ir paėmė pavydas, isz tos pusės; jis nuėjęs ant kapiniu atkasė tą grabą, kurį iszėmęs ant virszaus klausė: „Bėda, ai bėda, tu czia?!“ — „Czia vos sziltai gyva,“ atsako bėda niksėdama. Szitas sako: „Asz atdarysiu grabą, eik pas mano brolių, jis dabar nulobo.“ Bėda iszlindusi isz grabo sako: „Ne, ne! pas aną neisiu, asz geriaus su tavimi busiu; matau, kad tu geras žmogus, o ans manę kone numarino. Mat, ir judu nelygiu broliu; kad pas geresnįjį buni, tai vis yra geriaus.“ Taip szis turtingasis iszsikasė bėdą sav ant sprando; jis nū jos ir atsisakė, bet nėko negalėjo padaryti. Bėda nuėjo su jūmi, per ką turtingasis pabėdno, o bėdnasis užkasęs bėdą, visą savo laiką mantingai gyveno.

Taip, Lietuvei, jus vieni kitiems dūbes nekaskite, nės kitiems dūbę bekasdami patys galite įpulti. Dėl to kiekvienas imkite isz szios pasakos sav prieklodą. V. V.

Isz Lietuvos.

Tilžė. Dėlei Lenku iszvarymo Žiuronui isz *Smalininku* kampo raszoma. — „Kur pauksztis perėtas, czia jis ir mieliausei laikosi. Taipo ir su žmogumi, tasai ir prie vienai žemei įpatiszku priespaudu, kaip antai szalczio, žvėriu, ar kitkas butu, prisipratina ir nenor savo tėviszkę prastoti. Ale gal tokios prigimtos arba valdžios priespaudos ir taip nepakeliamos pastoti, kad žmogus iszvandrauja į geresnę szalį, lyg pauksztis rudenyje į sziltą kampą, norint ir su sunkia szirdimi. Taipo parubežeis randasi ir pas mus gera dalis Lietuvininku. Dabar tie iszvaryti tampa, ir rods ne tiktai jauniejie nevedužiulei, bei ir vedusiejie pussenei namu tevai, kurie jau buvo mažne užmirsę, kad jie isz Maskolijos įvandravę. Per tai daug raudos pasidarė ir visi, kunzervatyvai, ar dėmokrotai, apgail tokį paliepiną ir dėl to dyvyjasi. Žiuronas atgabeno mums praėjusioje nedėlėje ką isz dėputėrtu kalbu dėlei to iszvarymo, isz to mėgikūne, kursai dar mielaszirdingystės neužmirsęs. Valdžia juk žinojo, kad Lietuvininkai ir Lenkai į musu pusę perbėgo, czia pasiliko, isz dalies vedė ir gyveno. Ko dėl jūs taip ilgai palaikė? Ko dėl neuždraudė asztrei naują įvandravimą ir czia ėsanczius paliko? Ko dėl neiszvarė tiktai pasileidėlius ir valkunas, bet ir davadnius bei vėrnus žmonės? Ko dėl galiausei ne tiktai nevedusius, tie veikiaus bile kur randa priebėgos, bet ko dėl iszardo tulą palaimingą pamiliją? Tokius ir lygius klausymus gali sziczion girdėti, ant kuriu nūprosnai tikro atsiliepimo lauki. Sakoma, kad Lenkai Vokietijai pavojingi pastoje, o-gi turime augsztiems urėdininkams, kurie saime apie tai kalbėjo, vėryti. Tegul taipo teyra, kad ir mes abejojame. Kaip stov ale su Lietuvininkais anos szalies? Jie priesz musu valdžią kaip ėrycei pasirodė! Manding jie su Lenkais bus į vieną kaszelę sukiszti.... Zokanai ant „apgyrimo vokietystės rytu provincijose“, jau kaip girdime, yra prigatavyti. Apgynimas vokietystės! Kas smaugia musu vokietystę? Manding tai paženklys: „Zokanas ant iszgaiszinimo kitu kalbu rytu provincijose“. Matysime, kaip Klaipėdos, Tilžės, Pilkalnio ir Ragainės dėputėrtai Lietuvininkus užtars? jie, daugiausei Lietuvininku skirti ir tūs pažindami nėku budu nekės, kad mes su cėcorystės neprieteleis į vieną kulį suriszti taptum.“ — Sziam musu garbingam rasztininkui ir draugkareiviui isz Smalininku kampo turim gailėk atsiliepti, kad jis savo paskujame nusitikėjimo isztarime baisei apsirikęs, ale tame numanyme, kad „zokanas ant iszgaiszinimo to, kas rytu provincijose ne vokietystė“, iszleistas busęs, labai tropyjės yra.

Žiuronas.

Plaszkei. 14 szio m. lietuviszka draugystė Byrutė savo mėnesinį susiėjimą Plaszkiūse, svetlycziose Auszros pono, atliko. Susiėjusiu buvo daug per 300. Viskas buvo kupinai pripildyta. Klausytojai stovėjo petys į petį. Daugybė ir negavo klausytiesi, nerazdami nei mažiausios vietos. Kad per tokią kamszą mažumą davadas nukentėjo, žinoma. Vis ir vis atsirado samdytu gaiszitoju, kuriūs reikėjo iszsiūsti. Nepadorus ju pasielgimas negerą įspaudą padarė. Vienok vis buvo džiaugsmas matyti, kaip Lietuvininkai, seni ir jauni, vyriszkei, motriszkos ir mergiszkos veržiasi parodyti, kad savo giminės ir kalbos neužmirszo. Tikras džiaugsmas kiekvieną perėmė, matant tokias daugybes Lietuvininku dėl savo giminės reikalu susirenkant. Ne-

galima czion praleisti nepasakius dėkavonę Guduszo ponui isz Kampiniszks už iszrodytą trusą dėl musu gero priėmimo. Dėkavonė ir Auszros ponui, gaspadininkui isz Plaszkui, kurs mus meilingai sulaukė. — D-rui Bruaziui Lietuvininkus szirdingais žodžiais pasveikinus kalbėjo Jankus apie tai, ko dėl Lietuvininkai į Vokieczius bei Lenkus vercziasi. Tokiu priežasciu kalczio-
mis privedė kalbėtojas pamirusius „didžiavyrius“, katrie butu galėję savo gi-
minei ant gero pareiti, bet to nepadarė; jiems garbė buvo brangesnė už ju
giminę ir szventąją kalbą. Savo taip garbius rasztus leidami Lietuvonā,
nesirupino už tai, kad žmones kulturiszkaai pakeltu. Per ju kalczią žmonės
pasiliko tamsus, neapszviesti. Jau isz patyrimo žinoma yra, kad prie tokiu
žmonin, kur mokslas pravaromas, žmonės vis ir vis į girtūklystę pūla. Kaip
žinoma, sakė kalbėtojas, pirm koku deszimt arba daugiaus metu gyveno
jo kieme pasiturinčiai visi ukininkai, bet nekurie per girtybes patrotyjo
savo ukius ir tur eiti darbo jieszkoti. O kaip žinome, didieji žemės aptu-
rėtojai Vokiecziai arba Lenkai yra, tai prie ju benorint prisimalonėti, reikia
ir vokiszkaai, ir lenkiszkaai mokėti. Bebudami kumeczais dvarūse tur savo
vaikus jau anksti prie vokiszkojo gaivalo prilaityti. Kitasis dabar apgail
tas adynas, kur sav nenorėjo dirbti, tai dabar jau tik per vėlai; ale kad
Dėgys lauką, pragėrė, tai jo vaikas budamas stropiu darbininku vėl atsi-
pelnė. Kiti iszvirsta į Vokieczius per tai, kad mažumą apsitrynę mokslu,
nenor nėko dirbti, kaip tik su nėknėkais bovytiesi, ant mōdžioklės eiti, arba
sziporauti, o tas ju kvailai galvelei iszsirodo nepritinkas prie lietuviszkos
kalbos. Taip tai pasigadina musu krasztas ir virsta arba virto iki sziol
Vokiecziušna. Laikraszcei, kokie jie nebutu, visi ne gana lietuviszki yra.
Auszra, laikraszti isz praėjusios vasaros Lietuvos mylėtoju, o dabar Mikszo
iszleidžiamas, yrageriausias ir darbszcziausias dėlietuvystės. Velyjo kalbėtojas
ir kitus laikraszceius tūmi keliu eiti. O jei koks ir sakytu: Lietuvininkai
neįstengia iszmaityti 20, o rasi 30 vyrų, katrie dieną isz dienos dėl Lietuvos
gero dirba, tai kalbėtojas tam prieszais iszguldė, kad Lietuvininkai

„Pilkomis sernėgoms savo žemę aria

„Ir visą vakarinę Eiropą szeria.“

(Dar ne viskas.)

Paprienė. Pr. mėstelyje tulą laiką atgal galėjai regėti pas karabel-
ninkus nebevien maldaknięs ir abelnai bažnytines knięs, bet ir „Sziau-
lėniszki Senelį“ kun. Dovyd., o kas meiliausia „Jona Iszmisloczių“ J. Kat-
kaus; szaunei sudavadytą Juro Varnelio. Bet vieną szventdienį girdime
trukszmą ties bažnyczia, kur stovi paprastai budos karabelninku. Žiurime
— o tai žemės sargėjai krato skrynes, jieszkodami ir atiminėdami visas
lietuviszkas knięs, lenkiszku-gi visai nekuszindami. Nū tolei pas mus
knięgu nė joku nusipirkti negali. Rusas norėjo tokiu budu užvesti musu
kampe knięs maskoliszkas, arba bent lietuviszkas, bet neatbutinai „graž-
danka“ — rusiszkomis literomis — spauzdintas; vienok nūmonė apvyllė jį,
ir jis sulaukė visai prieszingų vaisiu. Isz pradžiu žmonės tik dideliu dyvu
dyvijosi, ko dėl taip tai pusei maiszosi galva, bet dabar jau suprato pra-
szmatas, ir kiekvienas tvirtai laikosi to, idant ne tapti perkrizsztu, t. y.
nebepriimti tu knięgu. Maskovas-gi, iszvydęs tokiu pragumu nėko nebe-
jveiksęs, pradėjo brukti žmonėms knięs per nevalę, bet supraskie, žmogau,

ju neiszmanymą: ne lietuviszkas, tik lenkiszkas ir maskoliszkas! Matai, jau taip karsztai užsimanė mus, Lietuvius, apszviesti, jog brukte bruka jas, vienoje rankoje laikydami knygą, o antroje lazda, lyg tartum grasina: neimsi, tai tū tavo kailis sutruks! Antai į vaitystas tapė atleista dėl pardavinėjimo daugybė knyguczių, kuriose apraszyta lenkiszkoje ir maskoliszkoje kalboje kelionė szviesiausiojo cėsoriaus po Lenkiją: tas knygelytes liepė neatbutinai pirkti visiems szaltysziams ir deszintininkams (desėtininkams). Nekurie isz protingesniuju pasakė brukant jas: „jeigu lietuviszkos, tai dėkui maloningam musu vieszpacziui už jas — mes su džiaugsmu jas imsimė; bet jei kitoje kalboje, tai mes pirkti negalime, nės nesuprantame nė jokio kito liežuvio.“ Bet ju taip iszmintingos kalbos nėkas nežiurėjo, tik per nevalę įbruko jas. Matai, ką jie prasimanė: lietuviszkas knygas nū musu atima, o dūda tokias, kokias nė sziam, nė tam! Regite, žmonės — Lietuvei, ko sulaukėme! Kada visoms gentėms, Lenkams, Žydams, Czigonams, Baszkyrams, Kalmukams ir visiems kitiems, vale turėti sav visokių knygų, mums, Lietuviams, nepavelyja nė Dievą garbinti savo prigimtoje praboczių kalboje. Nū musu atima ir maldaknyges, isz ranku plėszia, norėdami, mus padaryti perkriksztais, persivertėleis. Lietuvei! melskime Dievą, kad musu valdonai butu iszmintingesni, kad mus taip nekankjtu ir nevargitu, melskime cėsorių, kad jis susimylėtu ant musu nelaimingos Lietuviu gentės ir daleistu mums turėti saviszkių knygas, spauzdintas tomis literomis, ant kokiu skaitydavo musu tėvu tėvai ir kurias paszventino pati bažnyczia, nės jau nū szimtu metu bažnytinės knygos spauzdinamos tiktai musiszkėmis o ne maskoliszkomis literoms. Mes, Lietuvei, kurie mokame už visus vėriausei padūtkus cėsoriui ir nėkada neprasikaltome nė priesz Dievą, nė priesz vyriausybę, galime taip pat kaip Žydai, Totorei, Kalmukai ir kiti nedaverkos, reikalauti, idant mums pavelytu turėti saviszkas lietuviszkas knygas, ant kuriu mes garbintumėme Dievą ir kuriose rastumėme žinias apie gaspadorystę, visoki apsiėjimą ir apie tai, kas dedasi ant szvieto. Visi žmonės turi labai pigei ir daug visokių naudingų knygų, ir be ju nė viena gentė negali apsieiti; tik mums, Lietuviams, draudžia jas turėti, norėdami, idant mes pasiliktumėme akla is ant visados. Ir teisybė, kad gentė, neturinti savo kalboje knygų, akla yra. Ir mus per musu aklumą apiponavojo ir žydai, ir burliokai, ir visokie atslinkunai, sucezi, o apiponavojo to dėl, kad mes neturėdami knygų nė gazėtu nenumanome, kaip einasi ant szvieto. Dabar tokios gadynės virto, kad be knygų neapsieisi. Pažiurėkite, ko dėl tie musu brolei Lietuvininkai, kurie iszėję į Amėriką, daug supranta ir apie viską žino, taip jog jūs truputį tenai pabuvus nėkas neapgaus? Jie to dėl kytri ir iszmintingi, kad Amėrika liūsa žemė, kad tenai gali mokjtiesi ir skaityti ką norint ir kaip norint. O mes, vargingi Lietuvei, kurie esame po Maskoliumi, ką žinome: ar neapgaus mus žydas ant turgaus, nės mes neturėdami gazėtu nežinome, kokia prekia (cienia) javu? ar žinome mes priderincezi, kaip vesti savo reikalą sude? ar numanome, neturėdami tam tikru knygų, kaip elgtiesi savo valstiniūse reikalūse, ant visūtinos valscziaus sueigos? ar žinome, kaip ir ant ko nesziojame į vaitystą mokeszczius? ar žinome ant galo, kaip geriausei žiurėti savo ukės, kaip ir kada mėžti, kada arti, kada sėti? kaip saugotiesi nū ligu patiems ir saugoti gyvūlius? To

visko mes nežinome, o galėtumėme dažinoti vien iš knygų visą teisybę. Bet už tai ir bėda musu, kad tu knygų nėra! Lietuvei, jeigu knygų ilgiaus negausime, tai rengkimėsi tarnauti žydams ir burliokams, o savo gentę paversti į Maskolius arba ką kitą!....

J. Neregys.

Įsiūsta.

Dėl raszto apie musu susiėjimą Plaszkūse minėtojo praėjusiam skyriuje „Niamuno Sargo“ priimame ir szitą atstatymą anu užpuldinėjimu ant musu draugystės ir jos perdėtinio. — „Minėtame raszte sakyta, kad aną szventą su keleis prieteleis Plaszkūse buvęs ir ten pat praneszimą apie „lieviszką kalbą, budus ir paproczius Lietuvininku“ laikęs. Teisybė yra, kad draugystė Byrutė, kurios perdėtinis asz esu, minėtąjį dieną savo mėnesinį susiėjimą Plaszkūse atlaikiusi yra. Vienok ne szei draugystei, bet ant manęs vieno yra darytas užpūlimas, o to dėl ir negaliu jos perdėtiniu, bet vienintelei savo paties įpatybėje, priesz manę surasztyčius apskelbimus atstumti. Kūmi kitu ne kaip apskelbimais to raszto įturį vargu kas įžurės. kursai procę imsis, mano iszvedimus skaityti. — Dalykas, apie kuri kalbėjau, skambėjo, kaip kiekvienas isz atviruju apsakymu patirti gal, ar galime lukesczcio turėti, kad lietuviszka kalba neisznyktu“. Tėma pagal tai visai kitaip skambėjo, ne kaip įsiūstojas ano raszto pridūda. Nedabodami jau ant drąsos, su kuria netikri pridavimai szime dalyke tapė daryti, ir pereidami prie kitu patėnyjimu szio raszto, turime toliaus patvirtinti, kad isz mano, pusės ir nei vienas žodytis nėra sakytas, kurs pridūtiems žodžiams, „kad Lietuvininkas, jei su kuciūmi vieną kartą, o su akmenimi du kartu į nugarą gauna, menkai isz to iszsidarąs,“ nors ir prilygimą butu turėjęs. Isz viso nesakiau nei vieną Lietuvininku garbę įžeidžiantį isztarimą. Vienok kad toktai tik yra sakoma, tai tik gal tą mērį turėti, Lietuvininkus nū manęs, kaipo lėkoriaus nukreipti, Vokiecziams prieszais manę į negarbę parvesti. Paskutinį dalyką rodėsi keli pribuvantiejie ponai vyriausei akyje turėję, kuriu — jei neklystu — trys dėl nepakajavimo turėjo tapti iszsiūsti, o ketvirtasis, gaspadininkas isz Plaszkū, pravarde Schvenner, kurio svetlyczioje susiėjimas netapė laikytas, susiėjimo svetlycziose, ant kuriu mes pilną valę turėjome, pasiliko, kadangi atkartotinai praszytas, svetlyczią prastoti, ne klausė szalinėje stuboje buvusysis szandaras vienok užpraszymą draugystės sąnariui, kuriam buvau sakęs, pakajaus ardytoją attolinti, nesekė, o asz gvoltiszką jo attolinimą dėl perpildytu ruimu negalėjau iszpildyti. Kalboje ēsanczizame suraszte toliaus sakoma, buk asz klausas, ko dėl ne senlietuviszkūse drabužiuse pasirodęs Sziam tik galiu atsiliepti, jog asz visai negirdėjau, kad toksai klausimas darytas. Ale jei jis butu darytas, tai butu galima, kad nū po P. iszeina, kadangi szisai ponas kelis nepatogius isztarimus darė, kurie manę privertė, jam žodį attraukti. Vienok toktai nenusidavė prie ginczo dėl mano praneszimo, bet prie ginczo dėl kalbos mano pirmtakuno. O galiausei prie mano praneszimo visai nei joks ginczas neprsidėjo, kadangi nėkas žodžio nepraszė. — Kiek galiausei vieta prisikiszta, kurioje sakyta, kad asz dainas dainavęs, kurioms ir sluginės ir t. t. pritarusios, tai toktai tuju, kurie žino, kad asz nedainūju, bus per pramanytą

iszrasta. Jei ant galo suraszo dar sakoma, kad tam lygus praneszimas ir Kaukēnūse taps laikytas, tai bus reikalas, dėl to kad nėkas nežino, kas ten kalbēs ir apie ką ten bus kalbēta, isztarimą pastatyti, kad visas iszdarkan-tysis rasztas isz neteisybiu sustatytas ir kad szitos neteisybēs tik toje mislyje raszytos, manę kaip vien galima į piktą paskalbą parvesti. — Mēris szito raszto taigi ne per daug nusikreipia nū norētos mislies tuju, kurie susiėjimams Byrutēs pakajaus ardytojus prisiunczia, kuriame apsprocevojime nekursai kupczius *Hirsch'as*, apie kurio žmogystę žēlėk daugiau nėko nepatyriau, kaip kad jis su kupcziumi Tilžėje, augsztoje ulyczioje 85 num. gyvenancziu, ne tas pats yra, labai daug atliekas. Szeip raszėjai szito raszto szį kartą savo mērį vos pilnintelei atsiektu, kadangi dalis žmoniu, kuri paskutiniam susiėjimui Byrutēs pribuvo, o szitą raszta skaitē, su pasipik-tinimu turēs sakyti: Ar vėrytina, kad kitos priesz manę paleistos piktos paskalbos teisybē butu, kad apie mano pasielgina Plaszkiūse tokias netei-sybes gal raszyti? Menkiaus gera szirdžia užginę gyvi daigtai berods ir isz szito apskelbimo sav naudą trauks, kadangi szito atsakymo neskaitys, apskelbinus priesz manę per iszrodymus padūs, žinodami, kad kalbesis „Calumniare audacter, tamen aliquid haeret (apskelbk drąsei, tik vis bile kas pasilik!)“ dar vis savo teisybę tur. Vienok ir szitas darbas szį kartą ne-turēs tiek pasisekimo, kadangi ne visi laikraszcei savo skiltis praplatinimui netikru pridavimu atveria, pagerinimams vienok tasias kartais uždaro.“

Bruažis.

Skliapūse Stepono bažnyczios Viennoje.

(Su 4 abrozais Auszros pradžioje.)

Pradžioje 15. szimtmečio buvo kaulu butas po Marijos Magdalēnos koplyczia Viennos Stepono bažnyczios, pagal viduramžio paprotį palaidojama vieta toje parapijoje mirusiuju, jau perpildyta. Tai dovanojo 1436 k. r. kom-turas Kryžoku Stepono bažnycziai didžius skliapus arti prie bažnyczios ēsan-cziuju Kryžoku draugystēs namu, kūmi pradžia vėliaus vis padidintiems skliapams (katakomboms) tapē padaryta, kurie dabar žiurima vertybē Ste-pono bažnyczios yra ir daugybēs keleiviu yra aplankomi. Įeiga į szitus baugius skliapus, į kuriuos mus abrozai perkelia, randasi laukinėje sziaurēs pusėje bažnyczios su ruiminga prieange, kuri szitą užraszą tur: „Dieve, dūk jiems amžiną atilsį ir amžinoji szviesa jiems teszvieczia!“ Isz mažos ruimos, kur vadovai savo szakalius uždega, nutampi taku ant kairēs pasi-sukancziu į grabvietę, kur nesuskaitytos daugybēs kaulu ir kaukoliu suver-stos (žiurėk abrožą virszuje po kairēs). Toliaus keliaujant, asla visur aug-sztai su lavonu puvesei apdengta: po deszinēs prieiname mažą ruimą, kur kaulai isz dalies pusē supuvusiūse grabūse gul, isz dalies prie sienos pri-szlieti yra (žiurėk abrožą virszuje po deszinēs). Dar baugesnis yra žvilgis į kitą grabvietę, kurioje daug grabu ant kitas kito yra sukrauta. Keli yra atverti ir gali czia besiilsinczius, isz dalies dar drabužeis aprėdytus kaulus matyti (žiurėk abrožą žemai po kairēs); metu skaitlius 1609 virszuje prie sienos paženkliną paskutinį laiką, iki kurio szitas skliapas laidojimui nau-dotas; kitas dar užmurytas skliapas tur lauke skaitliu 1776, 1777. Ant galo

užmurytas buvęs, ale naujesniame lajke atdarytas skliapas yra aplankomas (žiurėk abrozą žemai po deszinės), kuriame isz naujo skaitlius grabu be davado ant kitas kito ir szale kitas kito yra suverstas. Per urvą, į pietus nusitrankiantį, kursai į kitą urvą, į Singer'io ulyčią iszeinantį, įveda, pra-stoji galiausei szitą baisųjį apatinį svėtą smerczio ir puvesio. M.

Gromatnyczia.

Szatiszkiui. „Szpoku ginczą“ pasinaudosime.

J. K. Rankraszczei atėjo. Dėkui.

Cyr. Tavo atvirasis rasztelis ir gromata po žinomu antraszu apturėta. Tavo svečiuudu labai daug privargusiu grįždamu. Pusnynūse buvo įstrigusiu. Rankraszczei parvyko sveiki. Daina Baltro Teisybaiczio mums tiek negerumu padarė, kaip nei vienas kitas rasztas. Gavome ir nū pacziu ponu piktas gromatas už tas eiles. Trukstanczius numerius prisiūsiu. — Ar nėra kur kitur gražesnis Algėrto abrozias gaunamas, rasi nors žyczkomis? Norime klisziją pasidarydinti.

Užpraszymas.

Mums vienas szaunus Lietuvis, kunjgas, raszo: „Jau dveji metai suėjo, kaip Szl. perraszė pirmąjį dalį Daukanto pasakojimū apie Lietuvos veikalus; prižadėjo spauzdinti, bet liki sziol nėko negirdėti . . . Ar sulauksime to brangaus skarbo, ar tas nūraszas gal kur nužuvo? Jei pasirodytu ant svėto pirmoji dalis, galėtumėme pasirupinti ir apie kitas. Negali buti, idant toksai brangus rankrasztis patektu žiurkėms. Iszspauzdinimas Daukanto pasakojimu butu didesniu paminklu, negu kad kas kokį akmeninį arba geležinį statytu. — Jei pinigū ant spaudos truksta, tegul Auszros rėdytuvė iszdūda apgarsinimą, jog nor spauzdinti; tegul iszrokūja, kiek viskas kasztūs; tada atsiras tokiu vyru tėvynininku, kurie dūs paspirtį; o tos žinės tegul bus padūtos Auszroje. — Jei Lenkai ant Mickaus paminklo surinko tiek tukstancziu, argi Lietuvai nesudės keliu dėl Daukanto? . . .

— Ir mes su visu szirdies karsztumu tam pritardami pasakome, jog gėda butu mums Lietuviams, jeigu nei tiek nesurinktum, kad galėtumėme to savo karsztojo tėvynininko nespaustūsius veikalus per spaudą nevieri Lietuvai.

visam mokjtam svėtui prieinamais padaryti. Pasižadėdami už spaudą Daukanto pasakojimu rupinti, kaip veik tik bus pritinkanti suma pinigū sužadėta arba staczei įsiūsta, apgarsisime Auszroje pravardes szelpōju prie szleidimo ir pavestāję pinigū sumą. Turėdami rankrasztį pirmosios dalies savo rankoje ir aprokūdinę, kiek spauda kasztūs, iszdūsime visą rokundą taip pat Auszroje. Ragindami Lietuvos ir jos szlovingosios praeitinės mylėtojus pristoti prie to szventojo dėl tėvynės darbo per pavedimus, užpraszone ir tūsius ant to pajudinti, kurie Auszros neskaitytu ir tokiu budu apie tai nėko nepatirtu. — Iki sziolei pavesta dėl spaudos istorijos viso labo 190 mk.

Kvita.

Jonui Liepizskiui. Nū tamstos ir draugu gauta dėl Byrutės naudos 13 (trylika) rubliu. Byrutės skarbininkas, Veyeris.

Rėdytuvė, spauda ir kaszta Mikszu Jurgio Tilžėje.

„AUSZROS“ rėdytuvėje ir iszleistuvėje (Jurgis Mikszas, Tilžė-Tilsit) galima pirkti szitas knižas:

1. Auszra, laikrasztis iszleidžiamas Lietuvos mylėtoju, isz-eina kas mėnesį kartą pavyzdyje knižutės 32—48 pusiu. Prekia ant metu su prisiuntimu 6 rublei (kitose žemėse, ne Rusijoje, 7 m.). Auszra 1883 m. gaunama už 3 rbl., o 1884 ir 1885 m. po 4 rbl.
2. Nėrio trys pamokslai apie gspadorystę dėl gspadoriu. 1883. 43 pusės. 15 kap.
3. Jūzapo Miglovaros rasztai. Eilės įvairios. I. plūksztas. 1884. 32 pusi didžiame pavyzdyje. 25 kap.
4. Drazdauskio svėtiszkos ir szventos giesmės. 1884. 16 pusiu ant raszomo popėriaus. 15 kap.
5. Jankaus seniausios lietuviszkos dainos. 1882. 36 p. 15 kap.
6. Dagilio lietuviszkas szlupinys. I. laida. 1884. 16 p. 5 kap.
7. Dagilio lietuviszkas szlupinys. II. laida. 1885. 16 p. 5 kap.
8. Vyurio tėvynainiu giesmė. 1884. 24 pusės. 15 kap.
9. Basanavyeziaus Ožkabaliu dainos. 1884. 48 p. usės 25 kap.
10. Auszros kalendorius 1886 m. 88 pusės. Su koloravotu abrozu. 35 kap.
11. Auszros kalendorius 1885 m. 72 ir XXVIII pusės 25 kap.
12. Jankaus muzikėlis. I. laida. 1885. 74 pusės. 15 kap.
13. Basanavyeziaus žirgas ir vaikas. 1885. 32 pusi. 15 kap. Peln. : ant „Byrutės“ naudos.
14. Nėrio pamokslai apie galvijų ir aveliu auginimą ir gydymą ju nū nekuriu ligu. 1885. 15 kap.
15. Gailūczio uždūtynas. Uždūcziu rankius aritmėtikos arba rokundu mokslo. 1885. 80 pusiu. 40 kap.
16. Basanavyeziaus žiponas bei žiponė ir auksingumas bei sidabringumas lietuviszku dainu. 1885. 30 pusiu didžiame pavyzdyje. 25 kap.
17. Trupinėlio Vytautas, didis Lietuvos kunigaiksztis. Su Vytauto abrozu. 1885. 48 pusės. 25 kap.
18. Nėrio sodnas, apynėi ir bitys. 1885. 36 pusės. Su abrozėleis. 15 kap. Pelnas ant „Byrutės“ naudos.
19. Jankaus žiemos vakaro adynėlė. 1885. 140 pusiu. 30 kap.
20. Ant atsiminimo susiėjimo lietuviszkos draugystės Byrutės Naujojoje. 17. I. 86. 36 pusės. 10 kap.
21. A...ės ir J. Sz....o abėcėla ir taip mokintuvė dėl vaiku. 1886. 60 pusiu didžioje aszmainio (oktavo) kvarmoje. 20 kap., 100 imant po 10 kap. 71 39d
22. Kraszevskio Vytolloranda, giesmė isz Lietuvos padavimu lietuviszakai iszguldyta J. A. V. Lietuvio. 1880. 320 pusiu. Byrutės sąnariams po 1 rbl., ne sąnariams po 1½ rbl.
23. Juszkos rasztai: 1) lietuviszkos dainos, 2) svodbinė rėda, 3) svodbinės dainos, 4) statraszymas arba ortograpija.

Perkupeziamas po 50 eks. ant sykio vienos knigos imant, dūdame 33⅓% rabato (leidžiame už du treczdaliu prekios). Pridūtiosios knižu prekios iszsimano be nusiuntimo į užrubežį. Perkantiems reikalaujant galima iki į parubežį veltai prisiusti; to dėl tik reikalinga czia vietą pridūti.

NB. 1 kapeika == 2 pf., 1 rublius == 2 mk.

Mikszas.

Apgarsinimai.

„NIAMUNO SARGAS“

iszeina **Tilžėje** kas ketverga. Išsiraszymus ant szio laik-raszczio už

50 pf.

ant metu bertainio,

už 65 pf. i namus parnezant, **Tilžėje Mikszo** spaustuvė, ant pylimo 2. bute, o kitur visi cėcoriszkiejie pustai priima.

„Niamuno Sargas“ yra kožnam žinomą užtarėju lietuviszkosios kalbos ir giminystės; jis ir toliaus sziam mėriui szlužys, Lietuvinkus ant tikrojo kelio kreipdamas, idant jie savo kalbą ir savo giminystę išlaikydami, ir tikrais Lietuvinkais ir vėrnais savo karaliaus padonais pasiliktu. Jis, iszeidamas kožname skyriuje su *obrozais*, pargabės ir toliaus pamokslinius suraszus isz visu mokslu daliu; žines isz visu svėto krasztu, isz Vokietijos, isz mielosios Lietuvos; papasakojimus rusto ir sztukaunaus įturio; turgaus prekias isz *Tilžės*, *Klaipėdos* ir t. t., berlyniszki rubliaus kursą; gromatnyczią ir t. t.

Apsakymai

už skiltinę eilutę po 10 pf. parokėjami, visoje Lietuvoje didžiausiąjį praplatinimą randa. Perstatymas į lietuviszką kalbą, suprantama, nėko nekasztėja.

ABĖCĖLA

ir taip mokintuvė dėl vaiku, sutaisyta A . . . ėš ir J. Sz . . . o. 60 pusiu didžioje aszmainio kvarmoje. Tur szita įtalpa: Didžiosios ir mažosios raidė; *raszytinės* didžiosios literos podraug su mažonsiomis. — A. Taralai. — B. Skaitlei (skaitliu abrozai. Skaitlei nū 1 iki 100 raszyti. Vienkartvienas). — C. Apakai (1. Laukinė obelis. 2. Koip tai yra gražu buti geru. 3. Nepaklusnumas. 4. Mokslavietė. 5. Sabalys ir vaikai. 6. Marytė. 7. Namie ir svetur. 8. Apdraudimas vagies. 9. Tikra meilė. 10. Gera mergytė. 11. Mylek tėvyne). — D. Isz gamtos (1. Iszkilmingumas gamtos. 2. Žmogus. 3. Apie pasauli. 4. Szviesa. 5. Oras. 6. Balzas. 7. Vėjas. 8. Szilima. 9. Garas. 10. Ukas. 11. Rasa. Szirkšnizis. Atszūlis. Lijundra. 12. Debesei. Lytus. 13. Sniegas. Ledai. 14. Elektra. Žaibas. Griaustynys. Perkunas. 15. Ivarios szviesos). — Priedas (Moklaszventas. Maldos. Giesmės).

Abėcėla gaunama Auszros iszle-stuvėje (pas **Miksą Tilžėje**) ir kasztėj; 15 kap., prie 50 perkant po 10 kap be siuntimo.

LIETUVISZKASIS BALSAS

liet. tėvyniszkas laikrasztis

iszeinas Naujame Jorke, Amėrikoje ketverge kožną nedėlę, rėdomas Jon Szliupo, kasztėja Auropoje 21½ de rėlio = 6½ rubliaus = 13 markit Už colį apgarsinimu ant metu 10 de rėliu = 21½ rubliaus = 42,50 markit o viena sykį garsinant 20 centu = 43 kapeikas arba 0,85 markiu.

Rėdystės adresas:

Jonas Szliupas,
43 Spring street, New-York.
U. S. of America.

AUSZRA

iszeina **Tilžėje** 20. kožno mėnesio pavyzdyje knigtės 32—48 pusiu. Prekia: ant metu 6 rubl. = 7 mk. Atskiras num. 60 kap. = 70 pf. Apgarsinimai „Auszros“ iszleistuvėje priimami, kasztėja už kožną pusiau dalitą eilutę po 20 pf. = 10 kap „Auszros“ skaitytojams pusė tiek. Vokietijoje galima „Auszrą“ prie kožnu cėcoriszka karaliszkos pasztos parsikviesdinti.